

बाखँया फल-२

भिक्षु अश्वघोष

बाखँया फल

(भाग — २)

सम्पादक व अनुवादक

भिच्छु अश्वघोष

Dhamma.Digital

प्रकाशक

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठो

धर्मकीर्ति विहार

धीघः, नघल टोल

प्रकाशक :

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः, नघल टोल ।

प्रथमावृत्ति १०००

बुद्ध संवत् २५२०

नेपाल संवत् १०९७

Dhamma.Digital

मुद्रक :

श्राव्य प्रेस,

श्रीम्वहाल, काठमाडौं, नेपाल ।

धर्मदान

इले बिले पुण्य यांना तःसा सीतेका
मन हुक्क चवनी, सोबले ज्वना वनेगु व
नापे वंम्ह पासा पुण्य छगू बा छम्ह जक दु
धका अले सोपिनि नामं याय् ज्यूगु ज्या
मध्ये सफू छापे यांना इना बीगु उत्तम
धका धर्मकीर्ति विहारे न्यना तयागुलिं थ्व
सफू दिवंगत स्वामी पुष्परत्न कसाया पुण्य
स्मृतिस धर्मदान यांना चवनापि :-

श्रीमती हेरामाया कसा व
कार्यपि—

तुत्तीरत्न कसा, शान्तरत्न कसा, जुजुरत्न कसा,
रत्नकाजी कसा, पन्नारत्न कसा, मोतिरत्न कसा,
बाबुराजा कसा व म्हाय् थुल लक्ष्मी
न्होखा त्वा, ये

दिवंगत पुष्परत्न कसा

जन्म— ने. सं. १०२७ दिल्लाख्व वि. सं. १९६३

मृत्यु— ने. सं. १०९५ थिलाख्व वि. सं. २०३१

बाखँया धलः

थुग बाखँ	थन दु
बाखँ न्यनाया फल	१
बाखँ न्यनीपि मनुत स्वंगू प्रकार	४
बाखँ कनेगु अपु मज्	६
बाखँ न्यना पार तरे ज्वीपि आपा महु	९
जग मतसे छेँ दनेगु थें	११
छेँ छुं धुकू तछ्यात नं बाखँ न्यना च्वन	१३
बाखँ न्यपि बगलमारा निम्ह	१८
निन्दां बचे जपि सुं महु	२०
लोक चित्त बुके याय् थाकु	२४
ठगयात ठगी ज्वी मागु खँ	२८
गुणया खँ छः पक्षपात मखु	३३
बुद्धया व्यक्तित्व	४२
भुत्याहा व पापीत मदेका छ्वेगु यज्ञ	४७
घूस नगुलि न्हाय् मदेका च्वने माल	५१
सीमानिगु लुमंके माः	५७

थःगु खँ

बाखँया फल भाग-१ पिहाँ बोगु ता हे मडुनि भाग-२ छिकपिनि न्होने ते खना लेता वइगु स्वाभाविक हे छः । जि स्थूथे सःथे बाखँया फल प्रथम भागे बाखँ न्यनाया फाइदा गुलि दु, बाखँ छाय न्यने मागु, बाखँ न्यना गुलित मनुतेगु हृदय परिवर्तन जू धयागु बुद्धकालीनं निसँ कया लिपा समाजे जूगु घटनात न्हयना बिया ।

छन्हया खँ छः जि छता वस्तु न्याय् साला म्हस्युम्ह पासाया पसले वना । व पासा ल्याय्म्हचा तिनिम्ह जुया चवन । पलडति उगुं थगुं खँ ल्हाना जित पीका तल ।

जि घया— विस्तार याय्मते जि बाखँ कंवने मानि । लिबाके मज्यू ।

व पासां घाल— बाखँ न्यनेगु घयागु फेशनथे जुल । छपा न्हाय्पनं न्यना मेगु न्हाय्पनं पिछोइगु जा छः नि । बाखँ कनां छु फाइदा ?

जि घया— मडुगु स्वया न्ह्यागुसां दुगु ज्यू धाइ । सिमा मडुगु थासे अलःमा नं सिमा घाइथे छुं न्यना मतपिन्त छुं मस्युपिन्त छुं नं छुं भिगु खँ न्यकेबले अवश्य फाइदा वइ । फाइदा वया चवंगु खना नं चवनागु दु । यवध मिसात छथे न्ह्याबले छथे वसः न्याना ग्यु धका पिरे याना चवनीपिसं बाखँ न्यना वसें निसँ अये पिरे याय् मसल । निक्ति खँ कया

तँचाया थःछेँ वनीपि आः अथे मजुल धका मिजंतेगु पाखें न्यने दैगु बाखेंया प्रत्यक्ष फल खः । अपवाद स्वरूप छम्ह निम्ह माजु जुया च्वंपि बाखें न्यना च्वंसां नं माजु हे पह वोपि बाखें न्यना छयेँ वनेवं तँ पिकया भमचापिन्त हुकुम चले याइपि मद्गु मखु ।

श्रीलंकां बिज्याम्ह प्रियदर्शा महास्थविरं धर्मकीर्ति विहारे उपदेश बिया बिज्याबले अफ्रिकाया घटना छगू न्यंका बिज्यात—

वसपोल छथाय बर्गचाय् च्वंच्वनाबले छम्ह ल्याय्म्हचाम्हेसिनं कप्ता-नचा ज्वना ऊंगयात केक बल हँ । अले वसपोलं वयाथाय् लिक्क वना धया हँ— अपाय्स्कं बांलाक म्ये हाला कीत न्ह्याइपुसे च्वंका जंगलया शोभा बढे याना च्वंम्ह ऊंगयात स्याय्गु भतिचा नं नुग मँछि मजू ला ? इत्यादि खँ न्यने धुँका व ऊंग स्याय्त बोम्ह सिनं धाल हँ—

थौंतक वयात थज्यागु बांलागु खँ सुना नं मन्यंकू, ऊंग स्यायमंते धका मधा । छम्ह विदेशी पाखें नाइक न्ह्याइपुक ज्ञानया खँ न्यने दत । ऊंग जङ्गलया शोभा खः । व हाला च्वनीगु नं न्ह्याइपुसे च्वं । मन हे याउंसे च्वंका व्यू धका थौं तिनि सिल । आवं निसें ऊंग स्याय मखु धया अपसोस प्रकट याय् धुँका धन्यवाद नं बिया वन हँ ।

थ्व खँ न्ह्याथनागुया मतलव बाखें न्यना छम्ह निम्हसिनं अवश्य थ्वीका फाइदा काइ । थःगु बानि सुधार याइ । भिक्षुपिसं बाखें कनीबले सफा सुगर याना च्वनेगु बारे यक्वं खँ पिहाँ वो । थौं कन्हे नगर पञ्चायतं सफा सुगर याना च्वनेगु छगू जीवनया शोभा व कर्तव्य खः । अले ल्वे दैमखु धका प्रचार याना च्वन । थ्व खँ भिक्षु पिनि पाखें प्रचार जुया च्वंगु गुलिखे दं दे धुँकल ।

छगु प्रश्न छः बाखें न्यनाथें व कनाथें व्यवहारे बांलाक छयले मफुगु छाय ?

बुद्धया धापूकथं यदि सुना नं बाखें न्यनाथें आचरण याय् मफुसां तमि थःम्हं याना च्वनागु ममिगु ज्यायात थ्व ज्या ममिगु छः धका थ्वीका ममिगु ज्या याय् मागु छः, थये ज्वी मज्यू छः धका जक थःथम्हं अवबोध खूसा, थूसा, चिन्तन याय् फुसा तःधंगु खें छः । शुभ लक्षण छः । उन्नतिया चि छः । आचरण हे बांलाका यंक्य फुसा ला फन बां हे लात ।

बाखें न्यनाथें व कनाथें व्यवहार बांलाका यंक्यत बाधा व पंगल नं तःतामछि दु धयां छुं अपो खें ज्वीथें मता । वामा पिनाथें घाय्मा नं बुया बोथें की मनूते पुचले चाला बांमलापि व खें मर्यापि मनूत नं दु धयागु खें सुनी मस्यू ।

मेगु बाधा छः मन कमजोर ज्वीगु । लोभ व आशां याना मछुगु ज्या याय् मालीगु । द्वेष व क्रोधं याना ममिगु ज्या याय् मालीगु । भयं बाध्य जुया मनं मखंगु ज्या याय् मालीगु, मोहया बशे लाना बांमलागु ज्या याय् मालीगु । प्याखें ह्वीत दबू माथं मवंगु नं दु । ठीक उकिया उल्टा प्याखें ह्वी मसया मञ्च (दबू) माथं मवं धाय्थें नं ज्वीगु । थ्व अनुभव याना थ्वीका काय् मागु खें छः । मेखतं धाय् माल धासा परिस्थिति व वायावरणं मछिना च्वन ।

‘बाखेंया फल’ सफू च्वया जि आशा यानागु कीपि समाजे च्वनाथें ममिगु ज्या याइपित पंगल थ मज्वीमा । न्ह्याथाय् वंसां कीसं याना मेपिनि कपा थ मस्याय्मा । किसि लहीथें जाम्ह धाय्क्य म्वालेमा ।

बर्माया छगु उखान लुमंसे बल— ने ला धासा फि चिरि चिरि

न्ह्यो वांछ्वेला घासा घ्यो प्वाइ प्वाइयां दु । मतलब तापाके नं मज्ज्यूम्ह
सत्तिके नं मज्ज्यूम्ह मनू धाय्क्य म्वाले मा । थुकिया लागी सकसिनं थथःगु
दोष खंय्य माः ।

मेगु छगू धाय्मागु खँ छता दु । चिकि जागु ब्वंगाले लः काय्बले
धम्प ध्वाम्पुं ध्वाम्पुं संकल कि लः बुलुसु च्वनी । अथे मसंकुसे चिकिचा
गोगु थलचा छग कया चीसकं तुया काःसा लः बुलुसे च्वनी मखु । यच्चुगु
लः त्वने खनी । थथे तरिका सःसा गुबले लः बुलुसे च्वनी मखु धयागु नं
थ्वीका तेगु ज्याय् खेले दु । मतलब बरोबर त्वाना च्वने माली मखु ।
अले बाखं कनाथे व न्यनाथे फाइदा दइ । जिगु आशा थुलि हे खः ।

थःम्हं स्यूगु खँ सफूया रूपे च्वया तयागु प्रकाशित याना नं अथवा
प्रकाशकत चूलाका बिया नं जिगु लेखन शक्ति बःलाका ब्यूगुलि धर्मकोर्ति
बौद्ध अध्ययन गोष्ठी प्रति कृतज्ञ जुया ।

धर्मकोर्ति विहारे थ्यंक प्रूफ हया नं का वया इले हे सफू बांलाक
छापे याना ब्यूगुलि शाक्य प्रेस नं धन्यवादया पात्र जू ।

ध्यानकुटी

— भिक्षु अश्वघोष

१३ पुस २०३३

प्रकाशकीय

नेपाली बौद्धतेत छुं प्रकारया बौद्ध शिक्षा प्रचार यायगु मन सुवा
ज्वना धर्मकीर्ति विहारे धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी धका २०२८ अर्थात
बुद्धवर्ष २५१५ साले संस्था छगू स्थापना जुल । थ्व संस्थाया उद्देश्य छः :-

- १) व्यवहारिक पक्षपाती बौद्ध शिक्षा अध्ययन व प्रचार,
- २) गाँगामे बौद्ध शिक्षा प्रचार यायगु,
- ३) देँ छक बौद्ध शिक्षा सम्बन्धी विशेषाङ्क पत्रिका प्रकाशन,
- ४) देश विदेशया बौद्ध विद्वान तेगु स्वागत यायगु,

थुगु उद्देश्य कथं बौद्ध शिक्षा प्रचार याय्त सफू नं प्रकाशन याना
चबना । थुगु ब्राखँया फल भाग-२ ग्रन्थ धर्मकीर्तिया ४१ प्योछगुगु ग्रन्थ
मालाया रूपे पाठक पिनि न्ह्योने तेखना जिमित साप लेतावो ।

थथे धर्म व भाषाया सेवा मनं तुनाथे याय् खंगु धर्मकीर्ति विहारया
उपासक उपासिका पिनिगु अचल श्रद्धाया सहयोग दुगुलि छः ।

थुगु सफू प्रकाशन याय्त नं श्रीमती हेरामाया कसा व कायपिसं
आर्थिक सहायता बिया दीगुलि वेकपिनि प्रति कृतज्ञ जुया । थज्योगु दानया
श्रद्धा मेपिसंनं क्यना दी धयागु आशा याना ।

जिमित थज्योगु सामाजिक सुधार व बौद्ध शिक्षा प्रचार याय्त न्ह-
व्वाका बिज्यार्थे धर्म व भाषाया सेवा याय्त प्रेरणा जरु मखु यक्व सफू
चदया गुहाली याना निर्देशन बिया बिज्यागुलि श्रद्धेय अश्रद्धोष भन्तेया
गुण लोसंके फँमखु ।

१७ पुस २०३३

धम्मवती - अध्यक्ष
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

बाखँ न्यनाया फल

भगवान् बुद्धं बाखँ न्यनाया फल न्यागू दु धया विज्यागु खँ बाखँया फल भाग- १ सफूती व्याख्या याय् धुन । एसा नं उकी दुमथ्यागु छगू निगू खँ थुकी दुथ्याके मागुलि व न्यागू खँ थन हानं उल्लेख याना च्वना ।

बुद्धं धया विज्यात- पञ्चमेभिक्षवे आनिसंसा धम्म सवने कतमे पञ्च- (१) अस्सुतं सुनाति (२) सुतं परियो दपेति । (३) कं खं वितरति । (४) दिट्ठि उजुं करोति । (५) चित्तमस्स पसी दति । इमे खो भिक्षवे पञ्च आनिसंसा धम्म सवने ।

[अंगुत्तर निकाय]

अर्थ:- भिक्षुपि ! बाखँ न्यनाया फल न्यागू दु- (१) न्यने मननिगु न्यने दै । (२) न्यना तयागु हानं न्यने बले मने लुमंका ते फँ (३) शंका मदया वनी । (४) सम्यक दृष्टि दया वइ । (५) चित्त प्रसन्न ज्वी ।

थुपि न्यागू मध्ये दकसिबे महत्वपूर्णगु व मू दुगु "चित्त मस्स पसीदति" चित्त प्रसन्न ज्वी धयातगु फल खः । गुगु बाखँ कना न्यंमेस्या मन लेता वल धासा, कयकुं नुग चक्कना वल धासा, अप्रसन्नम्ह प्रसन्न जुल धासा व बाखँ न्यनाया फाइदा काम्ह जुल ।

बुद्ध धर्म अनुसार संसारे दक्ख सुख व दुःखया हा हे मन खः । मन प्रसन्न जूसा न्ह्यावलें सुख दया च्वनी । मन अप्रसन्न जुलकि संसार हे दुःखया खानि जुया च्वनी ।

की साधारण मनू तेगु चित्त बुलुसे च्वंगु लः थें खः । लः चित्तथें खः । लखे च्वंगु ध्याच मने च्वंगु लोभ द्वेष मोह थें खः । लखे च्वंगु किचः व धू क्वसिना वना लः यचुसे च्वनी थें हे थ्व कीगु चित्त रूपी लखे च्वंगु लोभ दोष मोह रूपी अकुसल ध्याच वा धू क्वसिना मन प्रसन्न ज्वी, यचुसे च्वनी ।

ध्याच दुगु लः बुलुसे मच्चंकेत व लः मसंकुसे तया ते माः । वथेन्तु कीगु चित्त नं मसंकुसे अर्थात् चंचल मयासे च्वनेमाः । थ्व कीगु चित्त माक थें न्यासि चा । थ्व चंचल चित्त पिनेया वातावरण व आरम्मण (दर्शनीय वस्तु) पाखे मछोसे वाखँ न्यनेगुली ध्यान तया च्वने बले चित्त एकाग्र ज्वी । चित्त उखें थुखें व्वांय् मवंगुलि लोभ द्वेष मोह रूपी अकुसल ध्याच क्वसिना चित्त प्रसन्न ज्वी । यचुसे च्वनी । वाखँ न्यनी मेस्या मन यचुसे च्वनीगु तरिकाया बारे धम्मपदे थुकथं धया तगु दु ।

यथापि रहदो गम्भीरो

विप्पसन्नो अनाविलो

एवम्पि धम्मानि सुत्वान

विप्पसीदन्ति पण्डिता

अर्थः— तस्सकं ताजागु समुद्र गुलि यचुसे च्वंगु खः, बुलुसे मच्चंगु ख, वथेन्तु ज्ञां दुपि वाखँ न्यना विशेषं प्रसन्न ज्वी ।

भावना याय्बले लोभ द्वेष आदि अकुशल धर्म गणा वं ।
चित्तयचुसे च्वं । बाखँ न्यनेगु भावना थेन्तुं जागु पुण्य क्रिया
खः । उर्किं बाखं न्यंमेसित यक्वं लाभ दु ।

... .. ०

Dhamma.Digital

बाखँ न्यनीपिं मनूत स्वंगू प्रकार

“तयो मे भिक्खवे पुग्गला सन्तो संविज्ज माना लोकस्मि
कत्तमे तयोः— (१) अव कुज्ज पञ्ज पुग्गलो । (२) उच्छंग
पञ्ज पुग्गलो (३) पुथु पञ्ज पुग्गलो”

[अंगुत्तर निकाय]

अर्थ :- भिक्षुपिं, थ्व संसारे स्वंगू प्रकारया मनूत दु ।
इपिं स्वम्ह सु सु ? १) होग्गंगु थलथे जागु बुद्धि दुम्ह ।
२) मुले छुं तया दनेवं वेँ वाइगु थें जागु बुद्धि दुम्ह । ३)
प्रज्ञा यक्व दुम्ह ।

१) अवकुज्ज पञ्ज पुग्गल धयाम्ह सु ?

थ्व संसारे सुं मनू भिक्षु पिनिगु विहारे वना बरो बर
बाखँ न्यं वना च्वनी । भिक्षु पिसं वयात आदि, मध्य व अन्ते
कल्याण व हित ज्वीगु उपदेश वी, बाँलाक परिशुद्धगु धर्मया
खँ कना वी । तर व फुसुलुगु बुद्धि मेस्यां न ह्लापां यागु खँ
लुमंका तै, न विचे च्वंगु खँ लुमंका तै, न दकसिबे लिपा
थागु खँ लुमंका तै । दना वने बले नं छुं हे लुमंका तै

मखु । होगंगु थले लः प्वंके धुनेवं बेँलाइथे' फुसुलुगु बुद्धि
मेस्यानं अथे हे खः । छपा ह्यायपनं न्यन मेगु ह्यायपनं
पिहाँ वनी । छुं नं लुमंका ते फे मखु ।

२) उच्छंगपञ्ज पुग्गल धयाम्ह सु ?

थ्व संसारे गुलिं गुलिं मनूत भिक्षु पिनिगु विहारे वरो-
वर वना वाखँ न्यं वनी । भिक्षुपिसं वयात बाँलाक उपदेश
वी, पवित्रगु वाखं कना वी गुगुकि आदि कल्याण, मध्य कल्याण
व अन्ते कल्याण ज्वीगु खः । व मनुखं शुरुं निसें अन्त तक
फेतुना न्यना लुमंका च्वनी । तर वाखं न्यने धुंका दने धुनकि
फुकं लोमंका छोइ । गथेकि सुं गुम्हेसिया मुले कनि मुस्या
तया लोमंसे दनी बले फुकं बेँ वाइथे' तुं गुम्ह मनुखं वाखं
न्यंतले शुरुं निसें अन्त तक लुमंका तै तर दना वेवं फुकं लोमंका
छोइ वयात उच्छंग पञ्ज व्यक्ति धाइ ।

३) पुथुपञ्ज पुग्गल धयाम्ह सु ?

थ्व संसारे सुं गुम्ह मनू भिक्षु पिथाय् विहारे वना वरो-
वर वाखं न्यं वनी । वयात भिक्षु पिसं बाँलाक शुद्धगु धर्मया
खँ कना च्वनी गुगुकि आदि कल्याण, मध्य कल्याण व अन्ते
कल्याण ज्वीगु खः । व न्यंमेस्यां नं शुरुं निसें अन्त तक न्यना
मने लुमंका तया न्यना च्वनी गथेकि थस्वगु मज्वगु घले लः
फया ते बले मज्वंसे ल्यना च्वनी । अथे हे वाखं सिधे धुंका
दना वने बले फुकं लुमंका तै । लोमंका छोइ मखु वयात बुद्धि
दुम्ह वा न्ह्यपु दुम्ह मनू धाइ ।

... ..

बाखँ कनेगुनं अपु मजू

बाखँ न्यनी पिनिगु जक परिशुद्धता दयां मगा । कनी पिनिगु नं शुद्धता माः । न्ह्योने लापिसं बाखं कना सिद्धि व हिंसि दैगु मखु ।

छन्ह्या खँ खः । तथागत सम्यक सम्बुद्धं भिक्षु पिके न्यना विज्यात— गज्योम्ह भिक्षुं बाखं कनीगु शुद्ध जू ? गज्योम्ह भिक्षुं बाखं कनीगु अशुद्ध जू ? भिक्षुपिसं धाल— थुगु वारे जिमिके ज्ञान मदु । छलपोलं हे आज्ञा जुया विज्याहं ।

अले बुद्धं धया विज्यात— भिक्षुपि ! यदि सुं भिक्षुं आपा मनूतसें जिगु जक बाखं न्यंसा ज्यू, जिगु बाखँ न्यना जि खना प्रसन्न जूसा, जित योसा, जित मागु चीवर आदि वस्तुत पूजा यासा बाखँ कनाथें लाभ सत्कार दुसा ज्यू धयागु मती तथा धर्म देशना यात धासा (बाखँ कन धासा) थज्योगु आशा दुम्ह भिक्षुया धर्म देशना अपरिशुद्ध ज्वी ।

सुं भिक्षुं बुद्धं कना विज्यागु धर्म पवित्रगु खः बाँलाक बुद्धं कना विज्यागु खः मेपिसं धाय् म्वाक थनया थनसं फल वीगु धका थ्वीका, सकसितं स्वःवा धका क्यने लाय्कगु शुद्धगु धर्म जूगुलिं थःथःम्हंहे अनुभव याना थ्वीका काय् वहगु थ्व धर्म न्यना थ्वीका कया थें आचरण बाँलाका अभ्यास याना

यंकुसा ज्यू । थज्योगु बाखं कना बहुजनहित ज्वी । आपासित कल्याण या लागी वाखँ कने धका मती तथा धर्म देशना याम्ह भिक्षुया धर्म देशना परिशुद्ध ज्वी । करुणा व मैत्री पूर्वकं निस्वार्थं जुया बाखँ कंसा जक भि ज्वी । च्वे उल्लेख याना थें भिगु मती तथा वाखँ कनाया फल महान ज्वी ।

मनू तसें दान विया च्वंगु हे वाखँ न्यने माला खः । वाखँ मन्यंगु जूसा जाकि छम्ह दान याय् सै मखु । त्याग याय् सै मखु । सहयोग वी सै मखु । वाखँ कनागुलिं मनू तेगु कुबानि सुधार जुया वो । हृदय परिवर्तन जुना वो । निस्वार्थं व समाज सेवाया भावना कया वाखँ कंसा मागु प्रदार्थ अथें पुरे ज्वी । वाखँ कनाया फाइदा यक्व दु । उकिं धर्म देशना याय्गु नं छगू तःधंगु दान खः । थुकथं विचा याना स्वेबले वाखँ कनेगु मेगु फुवक पुण्य कर्मयात क्वतेला च्वे लाइगु छगू धर्म खः ।

लाभकीर्ति प्रशंसा या आशा मयासे समाज सुधार या उद्देश्य कया करुणा व मैत्री पूर्वकं दुखीपिं उद्धार याय् फैगु बुद्धया धर्म मेपिन्त कनेगु धर्म देशना पुण्य कर्म खः । वाखँ कनेगु न्ह्यामसिनं याय् फै मखु ।

छन्हु उदायि (दुश्शील) भिक्षुं यक्व गृहस्थी मनूत मुंका वाखँ कना च्वन । थ्व दृश्य आनन्द स्थविरं खन । अले भगवान बुद्ध याथाय् वना जूगु घटना उजुर यात । थ्व खँ न्यना गौतम बुद्धं धया विज्यात—

“न खो आनन्द ! सुकरं परेसं धम्मं दे सेतुं ।” आनन्द !

मेपिन्त बाखँ कनेगु धयागु अपु मजू । मेपिन्त बाखँ कनीपिसं थके न्याता गुण धर्म देका जक बाखँ कनेगु ज्यू । छु न्याता गुण धर्म ले ? (१) दान व शील कथा आदि क्रमिक कथं बाखँ कने धका मती तया बाखँ कनेमाः । (२) तःगु मछि अर्थ जागु मनूतेत लोगु बाखँ कनेगु मती तया बाखँ कनेमाः । (३) दया तया बाखँ कनेमाः । (४) लाभ सत्कार या आशा मयासे बाखँ कनेमाः । (५) थगु नं मेपिनिगु नं गुण वा चरित्र मस्यनीगु बाखँ कनेमाः । थुज्यागु अंग पुरे याय् मार्गलि बाखँ कनेगु धयागु अपुगु ज्या मखु ।

Dhamma...Digital

बाखँ न्यना पार तरे ज्वीपिं

आपा महु

श्रावस्ती या छगू त्वाया मनूते छपुच मिले जुया बुद्ध प्रमुख भिक्षु पित्त भोजन याका चच्छि यंकं बाखँ कंकयगु कार्यक्रम देकल । निर्णय अनुसारं बुद्ध प्रमुख भिक्षु पित्त भोजन याकल । उखुनु या वहनि बाखँ कंकयत भगवान् बुद्ध यात विज्याकल । बाखँ न्यनेया लागी यक्व मनूत मुन । वसपोल बुद्ध धर्म उपदेश याना विज्याना च्वन । बाखँ न्यना च्वंपिं मध्ये गुलिं गुलिं कामरागं दुःख व्यूगुलिं बाखँ कने सिमधवं हे छ्येँ वन । गुलिं गुलिं तँ गुलु जुयः क्रोध पिकया बाखँ मन्यंसे थथःगु छ्येँ वन । गुलिं गुलिं अत्सी जुया अनन्तुं न्ह्यलं ब्वाना च्वन । उकिं यक्व मनूत बाखँ मन्यंसे छेँ वन । निम्ह प्यम्ह मनुत जक बाखँ न्यना च्वन ।

कन्हे खुनु भिक्षु पिनि मुना च्वंथाय् खँ जुल— गज्योगु ताल ! म्हिग मनूतसें थःपिनि यसं भगवान् बुद्ध यात निमन्त्रण याना बाखँ कंकल, तर बाखँ न्यंपिं गोम्ह हे दु धका । गुलिं बाखँ न्यना च्वच्वं कला लुमंका छेँ वन । गुलिं गुलिं तँ पिकया दना वन । गुलिं न्ह्यलं ब्वना च्वन । बुद्धथे ज्यामेसिनं बाखँ कना विज्यातं हे थज्योगु ताल ।

अथे खँ जुया च्वंथाय् भगवान् बुद्ध बिज्याना धया
बिज्यात- पार तरे ज्वी मास्ते वोपि अर्थात् निर्वाण सुख प्राप्त
याये मास्ते वोपि आपा मदु ।

अप्पकाते मनुस्सेसु
येजना पार गामिनो
अथायं इतरा पजा
तिरमेवानु धावती

अर्थ:- संसार सागरं पार तरे जुया वने मास्ते वोपि मनूत
आपा मदु । आपालं धयार्थे निर्वाणया सिथं सिथं ब्वाय् जुया
च्वंपि खः । [धम्मपदट्ट कथा]

... ..
Dhamma.Digital

जग मतसे छेँ दनेगु थे

छगू देशे स्वतजागु बांलागु छेँ छखा दना तल । बालडरी पिकया तगुलिं न्ह्याइपुसे च्वं । छम्ह साहुया नं व बालडरी लोवन । दकमित सता धाल जित नं वथेँ छेँ छखा दना ब्यु ।

दकमित वया जग म्हुया सना च्वन । जग नं तया अंग दना हल । साहु वया न्यन छु याना च्वनागु ? याकनं बालडरी तया छेँ दना ब्यु धयां छु सना च्वनागु ?

साहु, जग तया छेली दने धुंका मातं वै अले तिनि बालडरी दुगु च्वत वै ।

साहुं धाल— गज्योपिं मूर्खत ल्या ! छिमित सुनां धाल मातं तक दँ धका । जित छेली नं म्वा, मातं नं मागु मदु । जित माला च्वंगु बालडरी दुगु च्वत छकू जक ।

दकमि सिकमि तसें धाल— साहु, छेली व मातं मदकं च्वत दने फेँ मखु धका सुंक तोता वन ।

आपालं धयार्थेँ बाखँ न्यनीपिं व साहु थे जापिं सः । बाखँ कनीपिं नं थ्व अपवादं वचे मजू । ह्यापां याय्मागु वास्ता मदु ।

मेगु उदाहरण माल धासा घटना छगू न्ह्यथने । छगू देशे कस्ति नेगु चलन चल्ती दुगु जुया च्वन । छमेस्या कस्ति

क्वाँका च्वन । अबले लाक तापाकं निसें पुलांम्ह पासा दुसोवल । कस्ति दायका च्वंगु खनेवं धाल-

पासा ! जि कस्ति ने मास्ते वया च्वंगु यक्व दत । थौं पाखे लाक जि थ्यन । ति जित कस्ति भतिचा ।

कस्ति दायका च्वंमेस्या पासायात कस्ति खाउँका बी माल धका मी दन दन च्यागु भुतुलीतुं कस्ति छ छुना पंखां गाला च्वन । मि दन दन च्याना च्वंतले कस्ति गथे खाउंसे च्वनी ?
(Buddhist teaching)

क्षीपिं बारुँ न्यनीपिं नं अथे हे खः ह्लापा लाक मि स्याय्गु वास्ता मयासे, खाउकेगु आशा याइपिं । मतलब थथगु कुबानि व अहंकार अले स्वार्थ भावना अथे तया निर्वाण ! निर्वाण !! धका जप याना च्वनी । थथे जूगुलिं बारुँ न्यनाथे गुलि फल दैगु खः उलि फल मदु ।

छेँ खुं धुकू तछ्यात नं बाखँ न्यना च्वन

बुद्धकालीन घटना खः । अबले कोटिकण्ण सोण धयाम्ह कुल पुत्र छम्ह दु । व भगवान् बुद्धया उपदेश न्यना भिक्षु जुया अरहत जुल । वसपोल कोटिकण्णसोण नामं प्रसिद्ध जुल ।

छन्हु भगवान बुद्धया नं बाखँ न्यने मास्ते वया कोटिकण्ण सोण स्थविर यात धया विज्यात- ए सोण, बाखँ छपु कँ । सोण स्थविरं थःम्हं स्यूगु बाखँ कना विल । बाखँ न्यने धुंका भगवान बुद्धं साधुकार विया प्रशंसा याना विज्यात ।

कोटिकण्ण सोण स्थविर या मां काली धयाम्ह उपासिका जुया च्वन । व उपासिका दकसिबे ह्लापां स्रोतापन्न जूम्ह मिसा खः । थः कायं भगवान बुद्ध यात बाखँ कन हानं तथागतं हे साधुकार विया प्रशंसा यात धागु समाचार न्यना काली उपासिकाया साप लेता वो । उलि जक मखु थः कायं वसपौल शास्ता बुद्ध यात कना व्यूगु बाखँ न्यनेगु काली उपासिकाया साप इच्छा खः । थः जक न्यनेगु इच्छा मखु त्वाले च्वंपिन्त नं न्यकेगु तःधंगु मनसुवा खः ।

कोटिकण्ण सोण स्थविर कुरर घर नगरे थःगु जन्म-

भूमिस विज्याबले काली उपासिकां अनुरोध यात— छपिसं भगवान बुद्ध यात कना बिज्यागु बाखँ थन च्वंपिन्त नं न्यंके माल ।

बाखँ कंकेगु थाय् मिले यात । सकसितं खबर बिज । थः पासापिन्त नं लेले तातां जिमि काय् यागु बाखँ न्यंवा धका सतल । काली उपासिकाया साप योम्ह कात्यायनी धयाम्ह पासा छम्ह दु । वया नं थः सकल परिवार ब्वना बाखँ न्यंवल ।

कोटिकण्ण सोण स्थविरं बाखँ कना बिज्यात । एक-चित्त याना , बाखँ न्यना च्वन । न्ह्याइपुसे च्वंक थ्वीक बाखँ कना बिज्यात ।

बाखँ न्यना च्वच्चं कात्यायनी उपासिकां थः नोकरनी छम्हसित मत च्याकेत चिकं काय्के छोट । मत च्याका-गुलि धर्मलाइ धयागु विश्वास खः । बहनि मत च्याके बले धर्म नं लाइगु पक्का खः । मिखा मदु पिन्त मिखा बी थें ज्यागु धर्म जुल ।

कात्यायनी उपासिका (साहुनी) या छें ख्वी धका तातुना च्वंपि खुँत यक्व दु । थौं मौका लात धका अंग तछ्या वन । खुँया सरदारं पासापिन्त धाल— का ! पिनें सुरंग म्हुया धुकू तछ्या हुँ । जि छम्ह कात्यायनी बाखँ न्यना च्वंथाय् पिया च्वने ।

खुँतसें कात्यायनी साहुनीया धुकू तछ्याना मू वंगु वस्तुत प्वचिना च्वने धुंकल । अबले लाक हे कात्यायनी

साहुनीया दासी मत च्याकेत धका चिकं कावंमेस्या छ्येँ
दुने खुँत खना तुरन्त व्वाँय् वना साहुनी यात छ्येँ खुँ तसें
खुया कया च्वंगु खँ कन ।

थ्व खँ न्यना च्वंम्ह खुँया नायो नं मती तल— यदि
थ्व कात्यायनी साहुनी दासीया खँ न्यना छ्येँ वन धासा
लेँ विचे चुपिं पाला स्याना बी । यदि थनसं च्वना वाखँ
न्यना च्वन धासा खुया कयागु धन फुकं वयातन्तुं लित
बी ।

कात्यायनी उपासिकां दासीया खं न्यना धाल— हाले
मते सुंक च्वं । खुँ तसें न्ह्योने च्वक्क वस्तु जक यंकी
का ! जि थौं दुर्लभगु वाखँ न्यना ख्वना । उकिं जि वाखँ
न्यना च्वना मेसित दिक्क चायकः वे मते, बाधा बी मते ।

थ्व खँ न्यना खुँया नायो नं थज्योम्हेसिगु धन खुया
काय्गु ठिक मजू पाप लाइ धका मती तथा खुया कया
च्वंपिं पासापिंथाय् व्वाँय् वना गन गन च्वंगु धन सम्पात्ति
खः अन अनसं तेके विल । खुँत फुक्क अक मके जुल ।
छु जूगु धयागु थ्वीका काय् मफुत ।

खुँया नायो नं धाल— नु सकलें वाखँ न्यंवने माल ।
वाखँ क्वमचातलें च्चिँछ धयाथें वाखँ न्यना च्वन ।

वाखँ क्वचाय्वं कात्यायनी उपासिका स्रोतापन्न जुल ।
छगू तेँ थ्यन । निर्वाणया ह्वापां यागु त्वाथले थ्यन । सुथे
ज्वीवं खँया नायो नं कात्यायनी याके क्षमा फवन । अले
कात्यायनी उपासिकां धाल— छिमिसं छुं अपराध हे मया

छाय् जिके क्षमा पवं वयागु ? खँया नायो नं फुकं खँ
कन । कात्यायनीं धाल- छिमिसं ख्वी धुंगु धन सम्पत्ति
हानं लित तथा वियागुला ? खः धासेंलि छिमिगु हृदय
परिवर्तन जुल थ्व बाँलागु खँ खः - छिमित क्षमा जुल धका
माफि बिल ।

अले कात्यायनी उपासिकां खँत सकलें कोटिकण
सोण स्थविर याथाय् ब्वना यंका जूगु खँकना भिक्षु याना
बिल । लिपा ईपि उत्साही जुया मन शुद्ध याना अरहत जुल ।

थ्व वाखनं छु थ्वीका कायगुले ? ह्लापांया खँ खः
बाखँ न्यने वले श्रद्धापूर्वकं न्यने माः । मेगु खँ मन बल्लाके
माः । स्वंगूगु खँ खः बाखँ न्यना खँया मन बदले जुल ।
प्यंगूगु खँ खः विवेक बुद्धि धयागु मदेक मगा अले जक
बाखँ न्यनाया फल दै । न्यागूगु खँ खः गुबले तक थःथःम्हं
विचाः याना नुगलं निसें थ्वीकी मखु अवले तक बाखँ
जक न्यना नं भि ज्वी मखु । शुद्ध ज्वीगु व अशुद्ध ज्वीगु
थथगु ज्यां व मनं खः । [मनोरथपूरनी]

थ्व वाखने मुख्यगु खँ ला छें खँ वया धुकू तछचाना
च्वन धायकं नं बाखँ न्यनान्तुं च्वंगु । गुलित मन क्वातुका
च्वंगु ? गुलित त्याग चेतना देका च्वंगु । गुलित मन शुद्ध
याना च्वंगु । थज्योगु गुण धर्म दुगुलि हे खँतसें ख्वी धुकुगु
धन सम्पत्ति हानं लित ते हल । थ्व आश्चर्यगु खँ खः । खँतसें
खुयान्तुं यंकुगु जूसा श्रद्धा तथा बाखँ न्यना च्वन धासां थ्व
बाखँ ज्याय् खेले मदु । खँते मन बदले जूगुलि हे बाखँ या

मू बढे जुल । बाखँ न्यनाथें हिसि दत । मने च्वंगु यचुगु
 श्रद्धाया खँ खः । कर बरं बाखँ न्यनां, मने छता म्हुत्वी
 छता तया खँ ल्हाना बाखँ न्यनां छु फल पावे ज्वी । सन्न्य
 व न्याय्या फल प्रत्यक्ष खने दुगु थ्व बाखँ खः ।

थुगु बाखँ या विस्तृत वर्णन स्वे मासा पूज्य अमृतानन्द
 भन्ते यागु बुद्धकालीन महिला धागु सफू स्वया दिसँ ।

बाखँ न्यंपिं बगलमारा निम्ह

भगवान् बुद्ध श्रावस्ती जेतवन विहारे विज्याना च्वंबले बरोबर बाखँ कनेगु ज्या जू । यक्व वाखँ न्यं वोपिं दु । तथा-
मत सम्यक सम्बुद्ध यागु बाखँ न्यनेगु आपासिया यइगु
स्वाभाविक हे जुल । बाखँ न्यंवोपिनि पुचले जुजुपिं, साहु
महाजिनत, मन्त्रीपिं नं दु । फवगीत दु थें गुबलें गुबलें खुँत नं
बाखँ न्यंबों ।

छक बगलमारा निम्ह सुयागुं म्हिचा चाना काय्गु
नियतं बाखँ न्यं वन । हुल मुले मखा बगलमारात वनी ।
इपिं निम्हं जेतवन विहारे दुहां वन । ल्हाती स्वां धुँ धुपाय्
च्चना गुलिं श्रद्धा दुपिं थें पह पिकया फेतुना ध्यान विया बाखँ
न्यना च्वन । इपिं निम्ह मध्ये छम्ह खुँया ध्यान बाखँ
न्यनेगुली वन । बाखँ बांलागु जुया म्हिचा चाना ध्यवा
काय्गु लोमन । मन एकचित्त जुल । थथःम्हं विचा याना
च्चन— जिं गज्योगु मत्योगु ज्या याना च्वना । मेगु ज्या
याय् फु हे फु । आवंनिसें थज्योगु खुँज्या याय् मखुत । बाखँ
सिध्दःवले स्रोतापन्न जुल ।

मेम्ह खुँया बाखँ न्यनेगु ध्यान मवं म्हिचा चाय्गुली
जक ध्यान वन । वं छम्ह मिसाया पर्सि च्वले प्वचिना
तणु असल्फि न्यागू चाना खुया काल ।

वाखँ कने सिधेवं खुँत निम्हं छेँ वन । स्रोतापन्न
 जूम्ह खुँया कला नं थः भात खालि ल्हातं दुहाँ वोगु खना
 धाल- साप धर्मात्ताम्ह भात जुया थौं छेँ नेगु मदेका च्वने
 माल । मेम्हस्या छेँ गे च्वंक भ्वे न्या ।

स्रोतापन्न जूम्ह खुँ सरासर भगवान् बुद्ध याथाय् वना
 कला नं धागु खाँ कं वन । अले बुद्धं थ्व गाथा (श्लोक)
 धया विज्यात-

यो बालो मञ्जती बाल्यं
 पण्डितो वापि ते नसो
 बालो च पण्डित मानी
 स वे बालोति वुच्चति ।

अर्थः- गुम्ह मूर्खं थः मूर्ख धका अज्ञानि धका सीका
 काइ व ज्ञां दुम्ह पण्डित ज्वी । गुम्ह मूर्खं थःत पण्डित
 विद्वान समये ज्वी व महामूर्ख खः ।

थ्व वाखनं वाखँ न्यंवोपिं खुँत निम्हे छम्ह सज्जन
 जुल । छम्ह खुँ हे जुया च्वन । उकिं वाखँ न्यंवोपिं मध्ये
 दुर्जनत नं दु । सकलें सज्जन मखु । तर वाखँ न्यना मभिपिं
 भिना वो धयागु खँ थ्व वाखँ नं धया च्वं । अवबोध वा
 थ्वीका कायगु चिन्तन शक्ति माः । थः थम्हं विचा याना
 थ्वीका कासा हे जक वाखँ न्यनार्थे फल दै ।

... ..

निन्दां वचे जूपिं सुं मद्दु

भगवान् बुद्ध श्रावस्ती जेतवन विहारे विज्याना च्वंबले अन अतुल धयाम्ह उपासक छम्ह दु । व उपासक पिनि नायो जुया च्वन । वं छन्हु न्यासः उपासकत मुंका वाखँ न्यने माल वका रेवत महास्थविर याथाय् वन । वसपोल एकान्ते आराम कया मौन धारण याना विज्याम्ह जुया छुं वाखँ कना विमज्या ।

उपासकपि सकलें तँ चाल, थ्व भिक्षुं वाखँ हे मकं धका हाला सारिपुत्र महास्थविर याथाय् वन । अतुल उपासकं धाल- भन्ते जिपिं वाखँ न्यने धका रेवत भिक्षु याथाय् वना वसपोलं जिमित छुं हे वाखँ कना विमज्या । उकि छपिथाय् वाखँ न्यने धका वया ।

सारिपुत्र भन्ते नं इमिगु खँ न्यना अभिधर्म यागु गम्भीरगु ताहाकगु वाखँ कना विज्यात ।

(अभिधर्म धयागु मनया क्लेश मदेका छ्वेगु उपाय बारे खः । चित्त तःगु मछि प्रकार या दु । ससंस्कारिक व असंस्कारिक चित्त धका निथी नं दु । ससंस्कारिक चित्तं यानागु धर्म कर्मया फल आपा मद्दु अथे धयागु करपिस धाय्का ह्वाहाले लगे जुया यानागु पुण्य कर्म यात ससंस्कारिक चित्त वाइ । असंस्कारिक चित्तं यानागु धर्म कर्मया फल भि ज्वी,

अथे धयागु मेपिसं धाय् म्याक थःगु मनं खना दुनें निसें
श्वीका यानागु धर्म या फल आपा दु, भिं ज्वी ।

नां कमाय् याय्या लागी, मेपिन्त क्यनेया लागी, लिपा
थःत लाभ दैगु मती तथा पुण्य यात धासा अज्यागु चित्त
यात त्राण विप्पयुत्त चित्त अर्थात् ज्ञां मदुगु चित्त धाइ ।
कर्तव्य भापा मनं खना निस्वार्थी जुया यानागु पुण्य कर्म यात
त्राण सण्पयुत्त चित्त धाइ ।

श्व सरीर पंचस्कन्ध ससूह जक खः मिसा मिजं धयागु
छुं मदु । रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान जक खः । मनूत
फुकं माया जाले तक्यना च्वंपि खः । मिखां रूप खना भुले
जुया दुःख सिया च्वन । फुकं अनित्य खः फुना वनी तिनिगु
खः । थज्यागु खँ यात अभिधर्म धाइ ।)

सारिपुत्र महास्थविरया अभि धर्मया बाखँ न्यना अतुल
उपासक व मेपिं तँ चाया दना वन । सारिपुत्र भन्ते नं कना
विज्यागु बाखँ छुं हे मथू । गपाय् हाकगु बाखँ कना
विज्यागु । अभिधर्म धयागु देवता पिन्त कना विज्याइगु
बाखँ का । जिपिं थें ज्यापिं गृहस्थाश्रमे च्वनीपिन्त अज्योगु
गम्भीरगु अभिधर्म नं बाखँ कनेगुला । छुं नं मथू धाधां तँ
चाया आनन्द भन्ते याथाय् वना जूगु खँ कन । जिमित
श्वीक लुधकं बाखँ कना विज्याहुं धका प्रार्थना यात ।

आनन्द भन्ते नं अपुगु चिकिचा हाकगु बाखँ छपु कना
विज्यात । अनं नं अतुल उपासक नायो तँ चाया दना वन ।
बाखँ बांला जू तर पति हाक । लुमधं । छत्वाचा जक बां खँ

कनः । आनन्द भन्ते नं ताले मला खनी धका तँ पिकया सकलें भगवान बुद्ध याथाय् वन ।

तथागतं न्यना विज्यात — उपासकपिं थौं आपालखँ यक्व देक मुना वल छाय् थें ?

अतुल उपासकं धाल— थुपिं छुं मस्यूपिन्त वाखँ छक न्यके धका रेवत भन्ते याथाय् वना न्वं हे मवा । छुं हे वाखँ कना विमज्या । अनं तँ पिकया सारिपुत्र भन्ते याथाय् वाखँ न्यने धका वना वसपोलं नं छुं हे मथूगु अभिधर्मया वाखँ ताहाकेक कना विज्यात । छु छु चित्तया खँ हया वाखँ कना विज्यात । छत्ति मथू । आनन्द भन्ते नं थपी हाक चागु वाखँ कना विज्यात । लुमधं ।

अले भगवान् बुद्धं धया विज्यात— अतुल उपासक थ्व निन्दा व प्रशंसा निगू ह्लापां निसें दया च्वंगु खँ खः । आ जक दुगु मखु । जुजुयात नं निन्दा याना च्वनी । प्रशंसा नं याना च्वनीपिं दु । चन्द्र सूर्य यात नं ब्वः विया च्वनीपिं दु । निभा जक त्वया च्वंसां गुलि जक तां न्वेक निभा त्वया च्वंगु धका सूर्य यात ब्वःविया च्वनी । सुपांय् जक वया च्वंसां ब्व विया च्वनी । वा जक वया च्वंसां ब्व विया च्वनी । वा मवोसां ब्व विया च्वनी । भिक्षु भिक्षुणी उपासक उपासिका पिं मुंका भि यायया लागी वाखँ कना च्वनाम्ह जिंत नं निन्दायाना च्वन । प्रशंसा याना च्वंपिं नं दु धयागु खँ कया थ्व श्लोक धया विज्यात—

पोराणमेतं अतुल- नेतंअज्जतनामिव
निन्दन्ति तुन्हिमासीनं निन्दन्ति बहु भाणि नं
मित भाणम्पि निन्दन्ति- नत्थिलोके अनिन्दितो

अर्थ:- हे अतुल, थ्व पुलांगु खँ खः, थौंयागु खँ मखु;
नमवासे च्वंपिन्त नं, आपालं खँ ल्हा पिन्त नं, ठिक ज्वीक खँ
ल्हा पिन्त नं निन्दा याई; थ्व लोके निन्दां वचे ज्वीपिं सुं मडु ।

न चाहुनचभविस्सति- नचेतरहि विज्जति
एकन्तं निन्दितो पोसो-एकन्तं वा पसंसितो

अर्थ:- न्ह्यावलें प्रशंसा हे जक याका च्वंम्ह व न्ह्यावलें
निन्दा हे जक याका च्वंम्ह मनू दया वंगु नं मडु, आः दुगु
नं मखु, लिपा दैगु नं मखु । बुद्धया उपदेश न्यना ज्ञान
लाभ जुल । (धम्मपदट्ट कथा)

थ्व वाखनं छु थ्वीका काय्मा धासा संसारे असन्तुष्ठ
पिं नं दु । निन्दा जक याना च्वनीपिं व प्रशंसा जक याना
च्वनीपिं नं दु । निन्दां वचे ज्वी फुपिं सुं मडु । भिगु ज्या
याय्वले धाइ ल्हाइ, निन्दा व विरोध याइ धका ग्याना
लिांचला च्वने मज्जू धयागु थ्वीका काय्माः । भगवान्
बुद्ध थें ज्याम्ह हे निन्दां वचे मजू धासेलि कीपिं ला छु?
लोक चित्त बुळे याय् थाकु ।

थ्व खँ थ्वीका बीया लागी बुद्ध सम्बत २५१६ अर्थात्
विक्रम सम्बत २०२६ बुद्ध जयन्तीया उपलक्षे पिहाँ वोगु
धर्मकीर्ति विशेषाङ्के छापे जुया च्वंगु ज्ञानमान तुलाधर यागु
लोक चित्त बुळे याय् थाकु धयागु वाखँ छपु न्ह्यथने तेना । ...

लोक चित्त बुभे याय् थाक्

भगवान् बुद्धया पाले वाद विवाद तर्क वितर्क याइपिं वसपोल याथाय् मदीक हे वइगु जुया च्वन । उकी मध्ये भिगु मनं थःगु शंका निवारण याय्त वइपिं यक्वं म्ह (कम) । गुम्हं केवल तर्क वितर्क याना हायकेत जक वइपिं दुसा गुलिं छल्फल याना छ्तायां छ्ता खँ थ्वीका गौतम बुद्ध विद्वान धका च्वनागु ला छुं मस्यूम्ह खनि धापिं नं दु । तर गुम्हं गुम्हं जा वसपोल महापुरुष खः सर्वज्ञ अरहन्त बुद्ध धका सीका आदर पूर्वकं थःगु शंका मदेका छ्वय्या निंति प्रश्न याना थःगु शंका समाधान याना स्रोतापन्न, (थःगु लक्षे दृढ जुया च्वनीम्ह) सक्रदागामी, (कामराग व द्वेष कम ज्वी धुंकुम्ह) अनागामी, जिगु छंगु धयागु व ईष्या तथा अन्धविश्वासं मुक्त जूम्ह) अरहन्त, (बाँलाकं निर्दोष) जुया वीपिं नं यक्वं दु ।

भगवान् बुद्धं बरोवर आज्ञा जुया विज्याइ- जिजा छम्ह मार्ग प्रदर्शक अर्थात् लँ जक क्यना बीम्ह खः । तर थःथःगु कर्तव्य व ज्या थथःम्हं हे यायूमाः । कर्तव्य पुरे मज्जीकं दुःख रूपी सागरं पार ज्वी मखु । ज्या याना हे जक पार ज्वी धका धयातःथं खः । गुम्हं गुम्हं महापुरुष

धापिं समेतं भगवान् बुद्धया उपदेश न्यना मन यचुका हृदय
परिवर्तन जुया निर्वाण प्राप्त यापिं दु धागु नं वाखँ सफूती
चवया तगु दु । थथे धयागु या मतलव संसारे भिन्न भिन्न
मती व नाना प्रकारया मनू यक्वं दु । उकिं वसपोल
तथागतं फुकसितं चित्त बुळे याय् फुगु मखु । फइ नं मखु ।
आः क्खीथे जापिसं फुकसितं चित्त बुळे याय् धयागु बिलकुल
व्यर्थगु आशा खः ।

छको छम्ह मनूया ज्या छगू दया भचा तापाक वना छु
वस्तु कया ह्य् धका वया काय्म्ह व्वना थःम्ह गधा छम्ह
नं भारी क्ववीकेत ल्यू ल्यू तया वन । ववं छथाय् छपुच
मनूत नाप लात । अमिसं धाल- थ्व मनूत गज्योपिं ल्या !
गधा यात अथे हया च्वन । थःपिं त्यानुक न्यासि वया च्वन ।
गधा गेगु बुद्धि नं मदुला छु ल्याः धका । थथे धया च्वंगु
काय् वौ निम्हसें ताल । अले अमिसं विचा यात धात्थे खः
गधा गया वंसा ज्यु हे ज्युनि । थुकथं मती तया वौम्हसें
गधा गया काय्म्ह ल्यु ल्यू वना च्वन । अले भचा उखे
वने धुंका हानं छथाय् मुना च्वंपिं मनू तसें धाल- थ्व
गज्योम्ह बुरा ल्याः, स्व वं मचा यात न्यासिका थः मजी
गधा गया वना च्वंगु । थ्व खँ न्यना अबुम्हस्ये मती तल
धागु खँ खः थें च्वं । अले काय्मेसित धाल- का वाबु छं गधा
ग जि न्यासि वने धका काय्म्ह सित गधा गेका थः गधा
ल्यू ल्यू वन ।

गधा वना च्वं वले छथाय् हानं मनूत छथ्व ।

अमिसं खँ लहात का स्व रे बुरामेसित न्यासिका ल्याय्म्ह
 गधा गया वया च्वंगु? छु ताल या मनू । थथे हाला च्वंगु
 खँ ताया काय् वौ निम्हस्यां छुयाय् छुयाय् जुल । अले
 विचा यात आः कीपि निम्हस्यां गधा गया वंसा सुनानं छुं
 धाय् फै मखु धका सल्हा याना बौम्ह नं काय्म्ह नं निम्हस्यां
 गधा गया वन । ववं ववं छथाय् थ्यंबले मिसात छथ्व
 नाप लात । निम्हसें छम्ह गधा गया वोगु खना अपि
 हरररं हिला धाल मनूते छांत सोरे ! धिकार माया दया
 नं म्दु । छम्ह गधा यात निम्हसें गया वल । अपि काय्
 वौ निम्हं मछाला कुहाँ वया सल्हा यात । याना यानाथे
 मज्यू छुयाय् । म्वाल नु कीपि निम्हस्यां थ्व गधा
 यात ववविया यंके, अले सुनां छु धाय् फै धका सल्हा याना
 नो व खिपः न्याना गधा यात चिना ववविया यंकल ।
 भतिचा तापाक थ्यंबले अन मचात छथ्व म्हिता च्वंपिसं व
 गधा कुविया हःगु खना हा ! हा !! याना हे वेँ ! हे उल्लू
 गधा ववविया हैपि मूर्ख धका हाहा हुहु याना लापा थाना
 ल्यू ल्यू वन । अपि छथाय् ता छीथाय् थ्यन । मचात हुल
 हूल वया हाला च्वंगुलि गधा तरसे जुया वाथा वाथां सं बले
 खिपः चब्बुना तां गधा कुतुं वन । खुसी वा वया च्वंगुलि
 गधा च्इक यंकल । गधा चुइक यंकुगु स्वस्वं काय् वौ निम्हं
 सुति सुति छ्येँ लिहाँ वन ।

इपि निम्हं छ्येँ थ्यनेवं छ्येँ च्वं पिसं की गधा गन
 वनु धका न्यन । काय्-वौ निम्हस्यां छुयाय् छुयाय् जुया

बुरां धाल फुक्कसितं चित्त बुळे याय् धातलें सुयात नं खुसी
याय् नं मफुत, थःम्हं गधा क्वबुइ माल । थःम्ह गधा नं
मदेका वे माल । लोकयात न्ह्यागु यासां चित्त बुळे याय्
फै मखु ।

गधा न्यासि यंकां गधा मगस्य अथें हल धाल । बुरा
मेस्यां गधा गया मचाम्ह न्यासिका हल धका धाल । मचाम्ह
गधा गेका यंकां हरे शिव बुराम न्यासिका ल्याय्म्ह गधा
गया वल धाल । निम्हं गया वनां दया माया मर्दुपि धाल ।
अथे जुल धका निमेस्यां गधा क्वविया यंकां हे उल्लू वै
धाल । अथे जुल धका निमेस्यां गधा क्वविया यंकां हे
उल्लू वै धाल । थजागु अपवाद जक न्यनां मगा थम्ह
गधा छम्ह नं खुसीं चुइके यंकुगु स्वया वे माल । गधा
यात भारी क्वबुइके धातलें थपिसं गधा क्वबुया वे माल ।
थ्व संसारे यायाथे मज्यू यायाथें निन्दा याका च्वनेमाः ।
न्ह्यागु यासां चित्त बुळे याय् फै मखु धका बुरां जहान
पिन्त कन । अले न्हिले ला ख्वेला जुल । अनं निसें गधा
क्वबुइगु धयागु उखान जुल । लोक चित्त बुळे याय् थाकु ।

थ्व वाखने संसारया मनूतेगु तस्वीर च्वया तगु दु ।
उकिं फुकसितं चित्त बुळे ज्वीक ज्या याय्मा धार्इपि आदर्श-
वादीत जक खः यथार्थवादी ज्वी मखु । फुकसितं चित्त
बुळे याय् धका ज्या यासा छुं नं ज्या याय् फै मखु । लोकया
म्हुतुप्वाः ती फै मखु । यासा गधा क्वबुइगु ज्या जूवनी ।

... ..

ठग यात ठगी ज्वी मागु खँ

भगवान बुद्ध श्रावस्ती जेतवने विज्याना चवंबले अन
प्रत्रवं व्यापारीत दुगु जुया चवन । ईपि मध्ये ठगम्ह छम्ह
व सोजाम्ह छम्ह निम्ह मिले जुया वछि वच्छि ध्यवा
ल्हाना व्यापार या वन । पूर्व निसें पश्चिम तक वना
व्यापार यावन । यक्व देक ध्यवा कमाय् याना हल ।

सोजाम्ह व्यापारीं धाल- पासा आ की ध्यवा इना
काय् माल । ठगम्ह व्यापारीं मती तल- थ्व गरीवम्ह आ
ध्यवा दुगुलि साक्क नया पचे मजुया छारा जुया सी तिनि
अले धन फुकं जिगु ज्वी तिनि । न्ह्यागु जाल ऊयला ज्या
याना नं जिगु याय् माल धका मती तथा ध्यवा इना काय्त
दि मभि नि, साइत ठीक मजुनि धका जक तोह तथा चवन ।
सोजामेस्यां तोतुगु हे मखु । करं कयंका ल्वाना हाला वच्छि
भाग इना काल । अनं लिपा स्वां धुं धुपाय् ज्वना भगवान
बुद्धया दर्शन यावन ।

वसपोल बुद्धं न्यना विज्यात- गुवले थ्यन !

वाछि दे धुंकल धका लिसः विल ।

उलि मछि छाय्ले विस्तार जूगु ? वाछि मछि छुयाना
चवना धका तथागतं न्यना विज्यात ।

व सोजाम्ह व्यापारीं धाल- निम्हेस्या वळि वळि याना व्यापार यानागु । ध्यवा यक्व कमाय् याना हया । पासा ठगम्ह लात । वं ऊ्यला याना ध्यवा पचे याना नेगु स्वत । जिं तोहे मतोता । वल्लं ल्वाना वळि इना कया हया उकिं छपिंथाय् वे मफया च्वंगु ।

श्व खँ न्यना तथागतं धया विज्यात- ह्लापा नं ठगीत दु । ठगीयात ठगी जुया तिनि त्याके माला वन धयागु वाखँ कना विज्यात ।

ह्लापा वाराणसी देशे ब्रह्मदत्तं राज्य याना च्वंवले बोधिसत्व अमात्य कुले जन्म जुल । तःधिक ज्वी धुनेव जुजुया न्यायमंत्री (न्यायाधीश) जुल ।

अवले गामे च्वंम्ह व शहरे च्वंम्ह निम्ह व्यापारीत साप मिले जूपिं पासापिं जुया च्वन । गामे च्वंमेसिया गनं पिने वने माला कू यक्व देक शहरे च्वंम्ह पासा याथाय् नासु तया थकल । व ठगम्ह जुया च्वन खनि । वं व कू फुकं मिया नल । कू तया तगु कोथाय् छुं खि यक्व देक हया तै तल ।

गुलिखे लिपा गामे च्वंम्ह वया धाल- जिगु कू माल हिं । ठगम्ह व्यापारीं छुं खि यक्व देक क्यना धाल- थज्योगु गतिका । छंगु कू फुकं छुं ने धुकल । थन भौचा अपाय् रिक्पिं छुं चात दु । फुकं छुं नया वी धुकल ।

गामे च्वंमेस्यां सिल श्वं ऊ्यला जुया जिगु पचे याना नेत सन । श्वयात जिं स्यू का याय्गु धका मतो तल ।

आ छुं नगु स्वया छु लगे जू । छन्हु फुना वनी तिनिगु
म्बालका धया पिहाँवन । पिने ठगया काय् मचा म्हिता च्वन ।
वयात ल्हा ज्वना छथाय् वनेगु धका ह्येका ब्वना यंकल ।
छम्ह पासा याथाय् यंका ध्व मचायात बाँलाक नका पित
मन्नेसें तयाति धया थः खुसी मोल्हु वन ।

थुखँ ठग मेस्या काय् मखना मा जुल । गामे च्वंम्ह पासा नाप
वन धागु न्यना स्वः वना न्यन- जिमि काय् छं ब्वना हया ला ?

गामे च्वंम्ह पासां धाल-ख ! पासा, जिं छिमि काय्
ब्वना यंका खुसी सिथे जिगु वसः पीका मोल्हु वना च्वतलें
छिमि काय् इमां दाया यंकल । साप अपसोस । जिं गुलि कुतः
याना, लापा थाना हाला नं तोता मवं ।

शहरे च्वंम्ह ठगं धाल- छं मखुगु खँ ल्हात, इमां नं
अप्राय् रिकम्ह मचा यात दाया यंकीला ? यंके फे हे मखु ।

गामे च्वंमेस्यां धाल- पासा यंकी मखु धयां छुयाय् आ
यंके धुकल ।

शहरे च्वंसेस्यां धाल- छ ज्यानमारा खुँ छन्त थथें अदा-
लत (न्यायालये) यंके नु, धका ब्वना यंकल । गामे च्वंम्ह नं
आ छं छुयाय् माल या धका सुंक ल्यू ल्यू वन ।

न्यायाधीश बोधिसत्व जुया च्वन । व मखुथे न्याय याइ
मखुम्ह, खँ थूम्ह जुया च्वन । व शहरे च्वंम्ह ठगीं धाल-
स्वामी ! ध्वं जिमि काय् ब्वना खुसी मोल्हु वन । जिमि
काय् गन धका न्यना बले इमां दाया यंकल धाल । न्याय

याना दिसँ । अन्याय जुल हजुर ।

बोधिसत्व न्यायाधीशं न्यन- थ्व खँ सत्य खः ला ?

गामानं धाल- स्वामी ! जि वया काय् ब्वना यंकागु नं सत्य खः इमां दाया यंकुगु नं सत्य खः ।

न्यायाधीशं धाल- मचात इमां दाया यंकल धयागु गुबले नं मन्यनानि । थ्व ज्वी फु ला ?

गामानं धाल- हजुर, जि वयाके न्यने, कंग नं मचा ज्वना आकाशे ब्वया वने फै मखुसा छुं नयागु कू ने फैलाले ?

न्यायाधीशं न्यन- आम धया च्वनागु या मतलब छु ?

गामानं धाल- हजुर, जि थ्व मनूया छेँ न्यास पुकू नासु तया थकागु खः । जि का वना बले छुं खि यक्व देक क्यन । कू फुकं छुं नल धाल । यदि छुं कू ने फुसा कंग नं मचा छाय् यंके मफै ? कू छुं ने मफुसा कंगनं नं वया काय् यंके फै मखु खः । थ्वं धाल कू छुं नल थ्व खँ गन तक ठीक जू । न्याय याना दिसँ ।

बोधिसत्वं विचा यात- थ्वं ठग यात ठगी जुया व्यवहार याना त्याकेगु ग्वसा ग्वल । अले धाल छं विचा यागु ठीक जू धया थ्व श्लोक ब्वन-

सठस्स साठेय्यमिदं सुचिन्तनं

पच्चोद्धितं पतिकूटस्स कूटं ।

फालञ्चे अदेय्यं मूसिका

कस्मा कुमारं कुलला नो हरेय्युं ॥

कूटस्स हि सन्ति कूट कूटा
 भवति चापि निकतिनो निकत्या ।
 देहि पुत्त नट्ट फालनट्टस्स फालं
 माते पुत्तमहासि फाल नट्टो ॥

अर्थः— ठगया प्रति ठगी, थ्व ठीक हे विचा यात । छल्क-
 पट याइमेसित छल्कपटया जाल म्हितल । यदि छुं कू ने फुसा
 क्कंग नं छाया मचा यात मयंकी ?

ठग यात ठगे याइम्ह महा ठग खः । ठग यात नं ठगे
 याइपिं दु । हे काय मचा नाश याइम्ह ! गुम्हेसिगु कू तंगु
 खः वयात लित व्यु । मखुसा छंम्ह काय मचा दै मखु । (काय
 या आशा दुसा वयागु कू लित व्यु) । (कूट वाणिज जातक)

थ्व वाखने नासु तगु कू मखु हल जोते यायगुली तेगु
 च्चामुसे च्वंगु नयागु फाल च्वका खः ।

थ्व वाखँ नं छु थ्वीका कायगु ले ? समाजे च्वने वले
 सोजा जक जुयां मज्यू । ठगत नापं च्वने वले ठगी नं ज्वी
 माः । थ्व थाय् व वातावरण स्वया जक यायगु खः । न्ह्यावले
 मखु । बुद्धया सिद्धान्त मभिं मेसित भिं ज्वीगु खःसा नं
 न्ह्याथासं थ्व खँ पाय्छि, मजू धयागु खँ थ्व जातक वाखनं
 धया च्वं ।

.....

गुण या खँ खः पक्षपात मखु

छन्दु या खँ खः । कोशल महाराजया दरबारे महारानीपि मुना खँ जुल । भगवान बुद्ध थें जाम्ह श्रावस्ती विज्याना बाखँ कना च्वन । आपासिया वसपोल बुद्धया बाखँ न्यना ज्ञान लाभ याना च्वन । की दरबारे च्वना रानी जुया च्वना । मू वंगु वस्तु सन्दुखे स्वत्थना ते थें कीत दरबारे तथा तल । जेतवन विहारे वना बाखँ न्यं वने मदु । बाँलाक वसः पुने दुसां, साक्क ने दुसा नं बन्धने लागु जीवने छु सुख । थथे सल्लाह याना महारानी पिसं कोशल जुजु यात सन्देश छ्वया बिल- जिमि बुद्धया उपदेश न्यने मास्ते वो । जेतवने वना बाखँ न्यं वने मदु । थन दरबारे खुनु जिमित बाखँ न्यनेगु अवसर पावे ज्वी माः ।

थ्व सन्देश न्यना कोशल जुजुया मन ल्वाक बुक जुल मखा ज्वी अले जंगले, बगीचाय् चाह्यु वनेगु इच्छा जुल । राज-कर्मचारी पित्त बगीचाय् वनेगु जुया मागु प्रबन्ध यायूत हुकुम जुल ।

जुजुया आज्ञा अनुसार राजकर्मचारीत बगीचाय् सफा या वं वले छथाय् सिमा क्वे भगवान बुद्ध विज्याना च्वंगु खना जुजुयात सूचना बिल । जुजु नं बुद्ध नाप ला वने धका सवारी जुल ।

अवले भगवान् बुद्ध याथाय् छत्रपानी धयाम्ह अनागामी
ज्वी धुंकुम्ह उपासक छम्ह खँ ल्हाना च्वंगु जुया च्वन ।
कौशल जुजु अन थ्यनेवं पलख दना च्वन । हानं विचा
यात भगवान् बुद्ध याथाय् मभिपि मनूत दै मखु । सज्जनम्ह
वया वाखँ न्यना च्वंगु ज्वीमा । सरासर बुद्धया न्ह्योने सवारी
जुया फेतुना नमस्कार यात ।

छत्रपानी उपासकया बुद्धयात अगौरव ज्वी धका जुजु
सवारी जूवले दना नमस्कार याना आचार गौरव यायमागु
मयासे सुंक च्वंच्वन । व उपासकं मान सत्कार मयागुलि
जुजुया तँ पिहाँ वल । गपाय्सकं माटे जूम्ह । जि थें
जाम्ह वया नं पुछे मयासे मखं पह याना च्वन । आसे रे
थ्वयात धयार्थे मती तल ।

थ्व खँ बुद्धं सिल । वसपोलं विचा यात जुजु तँ चाल ।
थ्व छत्रपानी उपासक यात दुःख वी तिनि । बदला काइ
तिनि । आः लँ थ्वीका वी माल धका जुजुयात सम्बोधन याना
धया विज्यात—महाराज थन फेतुना च्वंम्ह उपासक म्ह
स्यूला ?

जुजुं लिसः विल— मस्यू भन्ते !

बुद्धं धया विज्यात— थ्व उपासक साप सः स्यूम्ह अना-
गामी ज्वी धुंकुम्ह खः ।

थुलि खँ न्यने धुनेवं जुजुयातँ क्वलन । बुद्ध थें ज्यामे-
सिनि प्रशंसा याय् वहम्ह मामुलीम्ह मनू मखु । उपासक
यात छुं मागु दुसा धा जि पुरे याना वी धका जुजुं आश्वा-

सन बिल । उपासकं नं माल धायव धाय् धका सहर्षं स्वीकार यात ।

कोशल जुजु भगवान् बुद्धया उपदेश न्यना नमस्कार याना लिहाँ विज्यात ।

छन्हू कोकल जुजु ज्वालं क्वस्वया च्वंबले छत्रपानी उपासक जेतवन वनेत वयाच्वन । जुजुया मती वन । महारानी पिनि बाखँ न्यने मास्ते वल धया च्वंगु । थ्व उपासक नं विद्वानम्ह सः स्यूम्ह धका बुद्ध हे प्रशंसा याना विज्याम्ह खः । थ्व यात हे दरबारे सता बाखँ कंके माल धका सतिके छ्वत ।

व उपासक वया मागु आचार याना न्यन—
महाराज छाया सता विज्यानागु थें ?

जुजुं धाल— खः दरबारे रानीपिनि बाखँ न्यने माल धका पिरे याना च्वन । छं थन वया बाखँ कना ब्यु न्है ?

उपासकं धाल— महाराज, जिपि थें ज्यापि दरबारे वया बाखँ कनेगु मिले मजू । बाखँ न्यनेगु धयागु भिक्षु पिनि पाखें योग्य । भिक्षुपि यक्व दु गृहस्थपिसं कने मज्यू धयागु मदु । एनं दरबारे मज्यू ।

छत्रपानी उपासकया खँ न्यना जुजुं विचाः यात वं धागु खँ ठीक जू, दरबारया अन्तःपुरे (महारानीपिनि ख्वपी) गृहस्थीत वनेगु बाँलागु खँ मखु । थथे मती तथा कोशल जुजु सरासर भगवान् बुद्ध याथाय् सवारी जुया विन्ति यात—

भन्ते ! दरबारे रानीपिनि वाखँ न्यनेगु इच्छा याना च्वन, उकिं न्ह्याम्हसां भिक्षु छम्ह दरबारे वाखँ कनेत छोया हया विज्याहुं ।

गौतम बुद्धं मौन जुया स्वीकार याना विज्यात । वस-पोलं विचा याना विज्यात— दरबारे रानि पिथाय् न्ह्योने लापिं मन वः मलापिं भिक्षुपिं छ्वे मज्यू । आनन्द यात छोया वी माल धका मती तथा सता धया विज्यात—

आनन्द छ कोशल महाराजया दरबारे वना रानिपिन्त वाखँ कँ हुँ ।

भगवान् बुद्धया आज्ञानुसार इले विले आनन्द भिक्षु कोशल जुजुया रानीपिन्त वाखँ कं विज्याना च्वन । रानीपिनि नं वाखँ न्यना मन ले ताया च्वन ।

छन्हु सरासर आनन्द भिक्षु दरबारे दुने विज्याना च्वंवले कोशल जुजु रानी नाप घना च्वंगु पाखे लात । तापाकं निसें आनन्द भन्ते विज्याना च्वंगु खना महारानी वाथाक्क दंवले पर्सि कुतुंवन ।

आनन्द भिक्षु अनन्तुं लिहाँ वना विहारे च्वंपिं भिक्षु पिन्त जूगु घटना कन । भिक्षुपिसं आनन्द यात दोष विल । पूर्व सूचना मव्यूसे जुजुया अन्तःपुरे वने ज्यू ला ? बुद्धं नं थ्व खँ सिल । बुद्धं नं आनन्द यात न्वाना विज्यात— आनन्द ! मथे तन्ह मदुगु ? पूर्व सूचना मव्यूसे अथे वने ज्यू ला ?

आवं निसें सुं भिक्षुपिं राजदरबारे पूर्व सूचना मव्यूसे

दुहाँ वन धासा पाचित्तिय दोष लाइ धका नियम देका विज्यात—

महारानीपिं आनन्द भिक्षुया वाखँ न्यना चाला बाँलाना वल मखा ज्वी । जुजुया ले ताया न्यासपिं रानीपिन्त दोछि दाँ वंगु द्वंगा छपु छपु विल ।

रानीपिनि नं कृपा तया वाखँ कं विज्याम्ह आनन्द भन्ते यात लोगु दान वी वहगु मेगु छुं मदु । थ्व हे द्वंगा वी धका दान विल । फुक्कसिनं दान विल ।

कन्हे खुनु जुजुया रानीपिं सकलें सता खँ ल्हाय् मागु दि जुया च्वन । जुजुया आशा खः थम्हं वियागु गा सकस्यां ज्वलाक न्यया वै धयागु । महारानीपिं सकलें हाजिर जू वल । तर छम्ह सिनं हे न्हुगु गा न्यया मवो । जुजुया मन सुख मताल । जुजु न्यन— छिमिसं जि वियागु गा छाया न्यया मवयागु ?

महारानीपिसं छप्वा म्हुतुं थें धाल—

जिमिसं आनन्द भन्ते यात गा दान विया ।

जुजुं आश्चर्यचाया न्यन— आनन्दं फुकं काल ला ?

फुकं कया यंकल धागु न्यने धुनेवं जुजुं धाल— व आनन्द भिक्षु लोभी का । उलि मछि गा छु यायीगु ? व्यापार याइगु मखा ज्वी ! बुद्धं स्वपु जक चीवर तेगु नियम देका विज्यागु खः । व आनन्द अपायसकं ज्ञानीम्हेस्यां लोभी जुया उलि मछि दान कया यंकल । थ्व ला अन्याय जुल । वना न्यने माल धका सरासर विहारे वना आनन्द भन्ते याके न्यन—

भन्ते ! छपिं दरवारे वाखँ कं विज्याला ?

आनन्दं लिसः बिल- बाखँ कँ वना च्वना ।

बांलाक बाखँ न्यंला ले ? जुजुं न्यन ।

मन बिया न्यनाच्चं धका लिसः बिल ।

जुजुं हानं न्यन- इमिसं छपिन्त छुं दान मब्यूला ?

आनन्दं धाल- न्यासपु गा दान याना हल ।

जुजुं न्यन- छपिसं फुकं कया हया ला ?

आनन्द- कया हया धका लिसः बिल ।

जुजुं धाल- छपिं लोभी का ! बुद्धं स्वपु जक चीवर ते
ज्यू धका नियम देका तगु मखुला ?

आनन्द भिक्षुं धाल- स्वपु जक चीवर ते ज्यू धयागु नियम
खःसां दान काय् मज्यू धका बुद्धं धया बिमज्या ।

जुजुं न्यन- कया छु यायगु ले ?

आनन्दया लिसः खः चीवर मदुपिन्त भ्वाथः पिन्त बीगु ।

जुजुं न्यन- पुलांगु चीवर छुयायगुले ?

अन्तरवासक (लुंगी) स्वीगु ।

पुलांगु अन्तर वासक छुयायगुले ?

तन्ना (देलासा) यायगु ।

पुलांगु देलासा छु यायगुले ?

फुंग खोल स्वीगु ।

पुलांगु फुंग खोल छु यायगुले ?

तुती ह्वीगु काप यायगु ।

पुलांगु तुती ह्वीगु काप छु यायगुले ?

नकु काप यायगु ।

पुलांगु नकु काप छु याय्गुले ?

बँ थिलेत काप याय्गु' गुलिं चानाप नच्चुक छ्याना
अंग भ्वाथः थाय् पर्केगु ।

जुजुं धाल- अहो छल्पोलपिं लोभीपिं धका च्वना थपाय्-
सकं सदुपयोग याय्सपिं खनि ।

छकूचा हे काप सिंत्ति मछ्वः खनि । जिला पसः तथा
व्यापार याइ धका च्वनां मदुपिन्त वीगु खनि । साप हे
वांलागु चलन खनि । जिं गज्योगु पाप मती तथा तँ पिकया
च्वनागु । न्यं वयागुविं खँ थुल ।

जुजु प्रसन्न जुया हाकनं न्यासपु गा दान वी हल । व
नं आनन्द भन्तेनं कया विज्यात । व न्यासः पु गा छम्ह
मचाम्ह श्रामणेर गुम्हेसिनं आनन्द भन्ते यात मागु तक सेवा
टहल याना च्वन । बँ प्वीगु, लः क्वाकेगु, चःवि सफा यायगु,
त्यानुसे च्वनी वले तुती तिया वीगु फुक्कं याना वी । वयात
विया धया विज्यात- छं सुयात वी मास्ते वो इना ब्यु ।

मचाम्ह श्रामणेरं (नीदँ क्वे याम्ह भिक्षुं) कया पासार्पि
फुक्क सिंतं इना विल । गायागु चीवर सुया रंगं छिना पुना
भगवान बुद्ध याथाय् वन । इमि आनन्द भन्ते खना तँ
मो । तःधिकर्पि देकं मचामेसित गा विल । ख्वा स्वया
ज्या यात ।

इपिं सकलें मुना भगवान् बुद्ध याके न्यन-

भन्ते ! आर्यश्रावक स्रोतापन्न पिसं ख्वा स्वया ज्या
याला ?

बुद्धं धया विज्यात—आर्यश्रावक तसें खा स्वया ज्या मया ।

इमिसं धाल—एसा आनन्द भन्ते नं खा स्वया पक्षपातगु ज्या यात का !

बुद्धं न्यना विज्यात—छुज्या यात आनन्दं ?

श्रामणेर पिसं धाल—कोशल जुजुं न्यासःपु गा दान व्यूगु आनन्द भन्तेनं कया जिपिं सिबे क्वकालिम्ह मचाम्ह श्रामणेर फलनामेसित विल ।

बुद्धं धया विज्यात—आनन्दं खा स्वया ज्या यागु मखु । गुण यात लुमंका उपकार यागु । व मचाम्ह श्रामणेरं आनन्द यात मागु तक ज्या याना सेवा याना च्वन । व यचुक पिचुक बँ पुइ न्ह्या । लः कावने न्ह्या । चःवि सफा याय् न्ह्या । वयात धया च्वने म्वा थुगु या धका । व मनं खना ज्या याय् सः । छिपिं थें अलिस मजू । ज्या यामेसित माने यात धायवं खा स्वया यागु ज्वी मखु । पक्षपात ज्वी मखु । छिपिं गथे मतिकुरा जुयागु । आमज्योगु नं पाप मती तेगु ला ? गथे भनं नुग के कुंगु ?

थ्व बाखनं छुं थ्वीका काय्मा धाःसा तःधं पित्त माने मयात कि तँ पिहाँ वो । एसां विवेक बुद्धि दत कि खँ थ्वीका तँ क्वलंका छोइ । कोशल जुजुया बुद्ध याथाय् च्वंम्ह छत्रपानी उपासकं दना आदर सत्कार मया धका तँ पिहाँ वल । बुद्धं खँ थ्वीका विज्यात । जुजुया तँ क्वलन ।

राजदरबारे -ह्योने लापिं भिक्षुपि वना बाखँ कं वने मज्जू
व पूर्व सूचना मवीकं द्वारिरे दुहाँ वने मज्जू ।

गृहस्थी पिसं सिकं भिक्षुपिसं बाखँ कनेगु सिद्धि दु नुगले
थ्यंक दुहाँ वों ।

न्ह्यागुं वस्तुया दुरुपयोग मयासे सदुपयोग याय् सेकेमाः ।

ज्या यापिन्त माने याय्गु ख्वा स्वया ज्या याय्गु ज्वी
मखु । गुण लुमंका उपकार ज्वी । मथूपिसं तुरन्त धाइ पक्ष
पात यात धका । म्हासु वसः पुना तपिनिला ईष्या जुया
आनन्द भन्ते यात ख्वा स्वया ज्या यात धका आरोप लगे
यात । थज्योगु खँ श्वीका ज्या याना यंकेत हे बाखँ न्यने मागु
खः ।

.....
Dhamma Digital

बुद्धया व्यक्तित्व

भगवान् बुद्धया जीवन साधारण जू । वसपोल या जीवने छु विशेष चि मद्दु । श्रीलंका याम्ह पियदस्सि महास्थविरं भोटे चन्द्रकीर्ति विहारे बुद्धया व्यक्तित्वया बारे बाखँ कना विज्या-वले धया विज्यात-थौं कन्हे ति बुद्धया पालेयापि मनुत्सें वसपोल यात (बुद्धयात) म्हमस्यू, उस्त खँपि मद्दु । छाया धासा ४५ दँ तक गाँ गामे चाहिला विज्यात । अवले वसपोल साधारण मनु थें भ्रमण याना विज्यात । छुं चि मद्दु । त-इं छुं मजू । वरू वसपोल याके प्रज्ञा व करुणा दु । प्रज्ञा धयागु न्ह्यपुइ, करुणा धयागु नुगले । उकिं न्ह्याक्को हे विद्वान् जूसां यक्व बुद्धि दुसां हृदय विकास मजूसा, नुग चःमकंसा, नुगले करुणा मद्दुसा बुद्धि ज्या वइ मखु । बुद्ध याके प्रज्ञा दु थें करुणा दु उकिं वसपोल याके अभिमान मद्दु । थ्व खँ श्वीका वीत वसपोलं छगू बुद्धकालीन घटना छगू न्ह्यथना विज्यात ।

छम्ह विद्वान् बुद्धया कीर्ति प्रशंसा न्यना वसपोल नाप लाय् धका राजगृहं श्रावस्ती वने धका वना च्वन । बुद्ध नं राजगृह पाखे विज्याना च्वंगु जुल । राजगृह व नालन्दा या विचे छथाय् कुम्हाया भारा उइगु शालाय् वाय् च्वने

माल । बुद्ध कुम्हा याथाय् विज्याना थन बाय् च्वनेगु थाय्
 दैला थें धका न्यना विज्यात । थाय् ला दु अन मेम्ह नं
 छम्ह महात्मा च्वंच्वंगु दु । वया चित्त बुक्रे जूसा च्वंसी
 ज्यु । बुद्ध सुंक छथाय् सिमा हः व घाय्मो लाया फेनुना
 विज्यात ।

अन बुद्ध नाप लाय धका वोम्ह नं बाय् च्वं वल ।
 कुम्हा नं, नाप लाय् धका वो मेस्यां नं, मेपिसं नं सुनालं
 बुद्धयात म्हमस्यु ।

बुद्ध थःगु थासं दना थःत नाप लायत वोम्ह नाप खँ
 ल्हाना न्यना विज्यात—

भाजु गन वने त्यनाम्ह, गनं वयाम्ह थें ?

वं धाल— राजगृहं वयागु श्रावस्ती वना बुद्ध नाप लाय्
 धका वया च्वनागु ।

बुद्धं न्यना विज्यात— छं बुद्ध छक हे मखनानि ला ?
 मखंनि । वसपोल दर्शन याना वाखँ छक न्यनेगु साप
 इच्छा । वसपोलं साप वाँलाक वाखँ कना विज्या धागु वयात
 न्यना तया ।

बुद्धं धया विज्यात वाखँ न्यने मास्ते वोसा जि वाखँ
 कना हे ला ?

वं धाल— ज्यु । थन म्हाइपुसे च्वं ।

बुद्धं वाखँ कना विज्यात । वाखँ न्यना च्वंमेस्या मती
 वन— वाखँ कना च्वंम्ह बुद्ध हे लाकि छु ? जि वयान

स्वना तथाथे बाँलाक ध्वाथ्वीक बाखँ कना हल । स्वा स्वया
 च्चन । मनं मनं विश्वास यात पक्कां भगवान बुद्ध खः ।
 वं न्यं हे न्यन-

छपि भगवान बुद्ध खः ला ?

बुद्धं धया विज्यात- छं स्वेबले गथे थें च्वं ?

वं धाल- जि स्वेबले छपि बुद्ध हे खः ।

एसा खः धका वसपोलं धया विज्यात ।

वयात ख्युंथाय् मत च्याथें, द्दना च्वंगु लँपु लुया वोथें
 साप ले ताल ।

बुद्धं ह्नापान्तुं जि बुद्ध खः मधासे बाखँ कना बुद्ध
 धयागु परिचय बिल ।

पियदरिस महास्थविरं धया विज्यात- बुद्धं म्वाकं
 चमत्कार धयागु मक्यं । चमत्कार धयागु मक्यनेगु ज्यू तर
 वण्डी व अभिमानी पित्त दमन याय्या निति मनो बलं
 चमत्कार क्यना विज्याः ।

राहु असुरेन्द्र धयाम्ह छम्ह दु । अबले मनूत यक्व देक
 मुवा बुद्ध याथाय् वना बाखँ न्यं वनीगु । न्ह्याबलें धयाथें
 वें नाप लाइ बले राहु असुरेन्द्रं न्यन ।

छपि गन वने त्यनापि ?

बुद्ध याथाय् बाखँ न्यं वनेगु धाइ ।

राहुं न्यनी छिमि भगवान गपाय् ह्हिकम्ह ?

उपासक उपासिकापिसं धाइ- छथें तःधिक मजू ।

राहु असुरेन्द्र साप तःधिक हँ । उकिं वया साप घमण्ड
दु वथे तःधिकम्ह संसारे सुं मद्दु । वं बाखँ न्यंवोपिन्त
धाइ- पुड्क्याचाम्ह भगवान् बुद्ध याथाय् नं बाखँ न्यं वनेगुला ?

बाखँ न्यंवनीपिसं धाइ- छ नं छक जिमि भगवान् बुद्ध
याथाय् बाखँ न्यंवा । गुलि बाँला बाखँ कनीगु । छथे अभिमानी
मजू स्यू ला ?

राहु धाइ- छि ! पुड्क्याचाम्ह बुद्ध याथाय् नं जि
वइला ? वरु छिमि बुद्ध जिथाय् हुँ धया व्यु ।

मेवले नं बाखँ न्यंवोपि ले नाप लाइ । ह्यापाथेन्तु
खँ ज्वी । उपासक उपासिका पिसं धाइ छकला जिमि भग-
वान् बुद्ध या बाखँ न्यंवा । तको मछि धासेलि राहु असुरेन्द्र
बुद्ध याथाय् वन ।

गौतम बुद्ध वयागु अभिमान दमन याय् माला मनो बलं
व राहु स्वया नं गाक्कं धरहरा थें तःधिक जुया विज्यात ।

राहु असुरेन्द्र दुने दुहाँ वना बुद्ध स्वः वन । पुड्क्या-
चाम्ह धका कवे स्वया च्वन । वसपोल बुद्ध यात मखँ । तुति
जक खँ । उखें थुखें स्वया च्वन । मखना न्यन छिमि पुड्क्या
चाम्ह बुद्ध ग्व ?

बाखँ न्यंवो पिसं धाल- छक न्होने थस्वया स्वेमाः
का ।

च्वे थस्वः बले भगवाने बुद्ध योसि थें तःधिक जुया
च्वन । अले तिनि छ्यों क्वछुना नमस्कार यात अहो धात्थें

तः प्रमह खः धका स्वीकार यात ।

बुद्धं वयात धया विज्यात— अभिमान धयागु याय् मत्यो । अभिमान याना न्ह्यावले दुःख ज्वी । मनूते मयो । अभिमानं थाहाँ वइ मखु ।

बुद्धं गुबले नं चमत्कार क्यना मनूतेत थःगु प्रभाव वढे याना विमज्या । अभिमानपि दमन यायत जक वसपोलं मनो बल प्रयोग याना विज्याः ।

थ्व वाखनं छु धया च्वन धासा भगवान् बुद्ध या मन करुणां जाया च्वं । तन्हं छु मजू बुद्ध नाप ला वने त्यना धालनं जि हे बुद्ध खः धका धया विमज्याः । की जूसा जि हे खः धाय् हथाय् ज्वी । थथे धका छु ले न्ह्याथाय् नं थगु परिचय मवीगु ला !

भगवान् बुद्धया जीवनी ब्वना यंक्य बले वसपोल बुद्ध-गयां सारनाथ विज्याय् धका विज्यावले ले उपक आजीवकं न्यंवले बुद्ध धका परिचय विल । थ्व घटना स्वेवले थाय् स्वया ज्या याय्माः धागु थें च्वं ।

राहु असुरेन्द्रया अभिमानयात क्वःथलेत गुकथं मनोबल प्रयोग याना विज्यात थ्व नं अध्ययन याय् वह जू । गुबले गुबले अभिमानीपिन्त कोमुली जुयां मज्यू अभिमान हे हे याय्माः धागु थें च्वं । समाजे च्वने बले अथे ज्वी मागु अवस्था दु । “लातको मांछे वातले बुक्दैन” धयातगु थज्योगु अवस्था यात ज्वी माः ।

... ..

मुल्याहा व पापीत मदेका छ्वेगु यज्ञ

ह्लापा ह्लापाया खँ खः । वाराणसी देशे ब्रह्मदत्त जुजु
राज्य चले याना च्वंबले बोधिसत्व जुजुया वडा महारानी
या कोखे जन्म काल । फ़िला लिपा जन्म ज्वी धुंका जंकु
यावले वयात ब्रह्मदत्त कुमार धका नां तथा बिल । व
राजकुमार फ़िखुदँ देवं तक्षशिलाय् वना आख् व्वना स्वंगू
वेद (ऋग्वेद, यजुर्वेद, सामवेद) थ्व फ़िच्यागु विद्या पारंगत
जुया बल । अले वया अबु महाराजां व राजकुमार यात
युवराज पदवी बिल ।

अबले बनारस देशे च्वंपिं साप द्यो भक्ति जुया च्वन ।
द्यो पूजा जक याइगु मखु द्यो खुशी याय् धका खा, हेँ,
दुगुचा, फाँ, मे आदि स्याना बलि कर्म याइगु जुया च्वच ।
(दीयाय् दक्खिणकाली, (भगवती) व मनकामनाय् आतकं पशु
बलि वीगु कुवानि दनि । पंच बली नं बिया च्वंगु दु) ।

बोधिसत्व युवराजं विचा यात— थौंक्न्हे मनूतसें द्यो
भक्ति जुया धर्मया नामे यक्व हे मत्योगु प्राणी हिंसा याना
च्वन । साधारण मस मस्यूपिं आपालं अंधविश्वासे (अधर्मे)
लगे जुया च्वन । जि जिमि अबु सी धुंका राज्य चले याय्

बले सुयातं दुःख मव्युसे धर्मया नामे प्राणी स्याना बलि
पूजा यायुगु वन्द याना वी ।

छन्हु बोधिसत्व युवराज रथे च्वना शहरे पिहाँ वना
स्वः वंभले छमा तमागु वरमाया कवे मनूत यक्व मुना च्वंगु
खन । व सिमाय् च्वंम्ह देवता याके मनूतसें काय् म्हाय्
यश कीर्ति व धन पवना च्वन । युवराज रथं कुहाँ वना व
सिमा लिक्क वन । स्वाँ धुं ज्वना थःम्हं तं पूजा यावन ।
स्वचा चाहुल । स्वेबले द्यो भक्ति थें जुल । नमस्कार याना
रथे च्वना दरवारे सं लिहाँवल ।

अबलें निसें युवराज इले बिले द्यो भक्ति जुया पूजा
भक्ति यायुगुली लगे जुल । छुं दिन लिपा जुजु परलोक
वन । थः राजसिंहासने च्वना राज्याभिषेक ज्वी धुनेवं प्यंगू
अगति वचे जुया राज्य यात । प्यंगू अगति धयागु लोभया
वशे मच्चंसे, क्रोधया वशे मच्चंसे, भयया वशे मच्चंसे,
मोहया वशे मच्चंसे दश राज धर्मया विरुद्ध मजुसे धर्म पूर्वकं
राज्य चले याना च्वन । छन्हु विचा यात जिगु इच्छा पुरे
जुल । जि राज्ये च्वने धुन । आ जिं ह्लापा मती तयागु
पूरा याय् माल । थथे मती तया मंत्रीगण व ब्राह्मणत सता
सम्बोधन याना आज्ञा जुल—

छिमिसं स्यूला जित राज्य गथे जुया प्राप्त जुल ?

महाराज जिमिसं मस्यू धका लिसः बिल ।

जुजुं न्यन— छिमिसं जित गुबलें गुबलें मखना ला जिं
पूजा याना नमस्कार वा भक्ति याना च्वनागु ?

लिस बिल- महाराज जिमिसं खनागु दु ।

जुजुं आज्ञा जुल- अबले जि प्रतीज्ञा यानागु दु, भाखल यानागु दु, जित राज्य प्राप्त जुलकि भारि नक्सां बलि पूजा याय् । जित थ्व राज्य प्राप्त जुगु थ्व हे देवताया प्रतापं खः । उकिं व वृक्ष देवता यात बलि कर्म याय् माल । छिमिसं विस्तार याय् मते । याकनं देवतायात बलि पूजा तयार या ।

मन्त्रीपिसं न्यन-महाराज छु छु चीज तयार याय् मालले ?
(ब्राह्मणते नं खुशी जुल लाभ सत्कार दैन धका) ।

जुजुं आज्ञा जुल- जि व देवता या न्ह्योने प्रतीज्ञा यानागु दु जिगु राज्ये गुलि नं “प्राणी हिंसा याइपिं, खुया काइपिं, व्यभिचार याइपिं, मखुगु खँ ल्हाइपिं, एला त्वना ल्वाना च्वनीपिं थ्व न्याता दुष्कर्म याना च्वनीपिं दु इमित स्याना इमिगु भोरि फाया आलपति लिकया कोखायका इमिगु लां पूजा याय धका । आः छिमिसं नायखिं च्वेका ब्यु- को जुजु युवराज बले हे प्रतीज्ञा याना भाखल याना तगु खः राज्य पावे जुलकि देशे दक्व मुल्याहा, पापीत, लुच्चात गुलि नं दु, धर्मया नामे प्राणी हिंसा याइपिं गुलि नं दु इपिं फुक्क सित स्याना बलि पूजा यायगु । उकिं देशवासी दाजु किज तता केहेपिं ! सीकाति ह्लापा पंचशील स्यंकुपिं व दश अकुशले लगे जुया च्वंपिं दोछि स्याना इमिगु नुगच्चु लिकया वृक्ष देवता यात बलि पूजा याइगु जुल । आवंनिसं दुष्ट व पापीत दोछि स्याना भाखलं मुक्त ज्वीगु जुल !!! थुलि धाय् धुंका थ्व गाथा (श्लोक) ब्वन-

दुग्धमेधानं सहस्सेन यञ्जो मे उपयाचितो,
इदानि खोहं यजिस्सामि बहू अधम्मिकोजनो ॥

अर्थः— थन देसे पापीत व मर्भिपि यक्व दत । पापीत मदेका
छ्वेत पापकर्म याइपि मूर्खत दोछि स्याना बलि कर्म यज्ञ
याय्गु मती तथा ।

मंत्रीपिसं जुजुया आज्ञानुसार देशभरी नार्य्खि च्वेका
बिल । नार्य्खि च्वेकुगु न्यंसेनिसें देशे छम्ह हे (मखुगु)
कुकर्म याइपि मंत । सकलें सज्जन जुल । सुनानं सुयातं
अन्याय् मयात । धर्मया नामे हिंसा याइपि सुं मन्त । पंच-
शील व दश अकुशल मध्ये सुनानं छगू हे पापकर्म मयात ।

थुकथं बोधिसत्व जुजुं सजा व कष्ट मव्यूसे जनता यात
सुख विया शान्ति स्थापना याना धार्मिक पूर्वकं राज्य चले
यात् ।

थ्व वाखनं छु धागु धासा समाजे शान्ति स्थापना याय्त
कुशाग्र बुद्धि मार्थे ख्याच्च नं वी मा । मनूत सेखे याय्त
मख्यासे नं मज्यू । बुद्धं धया विज्यागु दु लज्जा व भय
नितां याना संसार पालन याना च्वन, टिके जुया च्वन ।
लज्जा व भय मदुसा मनूत लाक्को पाक्व सना है ।

थ्व वाखने बोधिसत्व जुजुं गज्योगु तरिकां देशे च्वंपिं
दुच्चा व मुल्याहा अले अन्धविश्वासे च्वंपिन्त दमन याना
बिल । थ्व साप बाँलागु बाखँ खः । उकिं बाखँ न्यने मागु ।
बाखँ न्यनकि थज्योगु बुद्धि दया वै ।

घूस नगुलिं हाय मदेका चवने माल

ह्लापा ह्लापाया खँ खः । वाराणसी देशे ब्रह्मदत्त जुजुं
राज्य चले याना चवंबले तलवार भिं मभिं जांचे याइम्ह
ब्राह्मण छम्ह दु । नकमि तसें तलवार देका जुजु याथाय
कपने है बले व ब्राह्मणं ह्लासं नतुना भिं मभिं जाचे याइगु
जुया चवन । सुनां वयात ह्लापान्तुं घूस बी वयागु तलवार
मभिंसां नतुना साप भिंगु तलवार धाइ । घूस मब्यू
पिनिगु न्ह्याथे हे भिंगु व बांलागु तलवार जूसां
ह्लासं छक नतुना ह्लाय् केकुंका थ्व तलवार मभिं धया वां
छोया बी ।

छम्ह तलवार देकेगुली साप नां जाम्ह ज्यासःम्ह शिल्प-
कारं घूस नम्ह ब्रह्मया ह्लाय् ध्यना मब्यूसे गन तोते धका
मती तथा तलवार छपु देका उकी सी मदेक मल्टा चुं
नचुक निना पालिसे ल्वाक छ्याना पाना जुजु याथाय हल ।

जुजुं ब्राह्मण यात सता तलवार भिंगु ख मखु जांचे
या धाल । वं खः थें न्यंक तलवार या धार च्वे थस्वका
ह्लाय् लिक्क यंका नतुना स्वे त्यंबले मल्टा वासं हाछिका

वल । अले वयागु ह्नाय् पाचुक ध्यना वाकु बे कुतु वन ।

जुजुया ब्रह्म खना माया वना वैद्य याथाय् छ्वया ह्नायया वासः याकल । दुरुस्त ज्वीक नकलीगु कौया ह्नाय छपु देके विया तया विल । व ब्राह्मण ह्नापा थेन्तुं जुजुया सेवा याना च्वन ।

वाराणसी जुजुया सुं काय् मद्दु । म्ह्याय् छम्ह जक दु । भिचा छम्ह लहिना तम्ह दु । निम्हसितं नापं थगु दरवारे तया जुजुं बाँलाक लहिना तल । नापं च्वं च्वंगु जुया निम्हे-स्या विचे मतिना (प्रेम) जुल ।

जुजुं मंत्रीपि सता सलाह यात जिगु राज्य या उत्तरा-धिकारी जिमि भिचा हे खः राजकुमारी नं भिचा यातन्तुं ब्याहा याना वी मज्यूला ? तर जुजुया लिपा हानं मती वन भिचा धयाम्ह ला थः सम्बन्धी हे जुल । वयात मेथासं छम्ह राजकुमारी हया ब्यूसां ज्यू । अले वयात राज्याभिषेक याना वी ।

थः म्ह्याय् राजकुमारी मेपिं सुं जुजुयात विया छ्वे माली । थथे जुल धासा की थःथिति अपोः दै । निगू राज्य नं लिक्क थ परे ज्वी वले वःलाइ ।

मंत्रीपिसं सुक्काव विल- राजकुमार व भिचा भाजु नापं ते मजिल । निम्ह निखा छ्येँ ते माली ।

भौ यात धौ पासा धाय्थेँ दिक्क जुया च्वंम्ह जुजु यात मंत्रीतेसं ठीक्क ज्वीक सलाह विल । निम्ह सितं जुजुं फाया

निखे तथा विल । किंखुदया वैसे निम्हेस्या मन कन सतिना वल । प्रेम बन्धन (मतिनाया गथि) कस्सिना वल । निम्हस्यां मनया ल्वे जुल ।

राजकुमारया कल्पना खः छु उपाय याना पाजुया म्हाय् छेँलँ पित हेगु ? वया मने उपाय छगू लुया वल । दशा मदेका वीम्ह ज्योतिषनी छम्ह सता ह्लाती दोछि दाँ तथा विल ।

व ज्योतिषनी नं न्यन- जि छुयाय् माल ?

राजकुमारं धाल- माँ छंगु भरोसा कया च्वना । छं याय् अवश्य फु । जिमि पाजुया म्हाय् राजकुमारी यात न्हागु याना नं छेँलँ पित हे माल ।

व ज्योतिषनी मिसां धाल- राजकुमार, एसा जि जुजु याथाय् वना धा वने- राजकुमारीया तस्सकं दसा मभिं । व तन्हु म्वाइ मखुत । दशा फाला वनीगु छुं उपाय मदुला धका न्यनीवले जिं धाय्गु छता हे जक दु । अमाइ खुनु चान्हे राजकुमारी छपे (मसाने) यंका सीमेस्या द्योने खाटा तथा उकी द्योने राजकुमारी गोत्वीका सच्छिघ लखं मोल्हुका हे मानि धाय । जिं राजकुमारी व्वना हे । छं नं मनूतेत वन्दुक ज्वंका छथाय् खने मदेक तथाति । मसाने छ सीम्ह थें च्वंक द्यना च्वं । उकी द्योने खाटा तथा राजकुमारी थ्यना वी । छं ह्लाती मल्टा चुं प्वचिना ह्लासे नतुना हाछिकाति । जिं राजपुरुषतेत (सिपाही तेत) धया ते थथे ज्या याय्बले सीम्ह हाछिका तथा दना ब्वाँय् वे यो ।

सुयात ह्लापालाक ज्वन वयात स्याना वी । उकिं विस्युं वनेत
तयार जुया भचा तापाक च्वं धाय् । राजकुमारीयात ग्वसा
ग्वया तयागु खँ फुकं कने ग्याय् म्वा धाय् । अले छ
दना छं मनूत सता राजकुमारी बुया छेँ यंकि मज्यूला ?

राजकुमारया इच्छा पुरे ज्वीगु जुल । साप लेले
तातां ज्यू याकनं यानाब्यु न्है ला ? छन्त माक्को ध्यवा वी न्है ?

व ज्योतिषनी मिसां जुजु याथाय् वना राजकुमारीया
दशा मभिगु व दशा फाय्त यायमागु उपाय फुकं खँ कन ।
जुजुं स्वीकार मयाइगु छु दु ? याक म्हाय् । काय मदु । वयागु
ज्यान बचे यांयत मागु व याय्ज्यूगु तक याना वीगु स्वाभाविक
हे जुल । आपत ज्वी बले न्ह्याम्हसिनं न्ह्यागु धासां विश्वास
ज्वीगु । द्यो वैपिन्थाय् वने मालला ? साइ बाबा याथाय् वने
मालला ? छु तक जिल वासः याय्त, जंत्र कोखाय्त तयार
जु हे ज्वी ।

राजकुमारी यात नं श्वीकः ह्लाय्पने स्वाँ पुया तल ।
राजकुमारीया नं मनया ल्वे यात वास दइन धयार्थे लेता-
या च्वन । राजकुमारीया मन मच्चन । गुबले याकनं छेँलं
पिहां वने दै थें धका दिन पतिं निना च्वन ।

फुकं ठिक ज्वी धुंका राजकुमार यात छेँलं पित हेगु
खबर बिल । सिपाहीतेत नं ग्याक्क थथे ज्वी फु धका
ख्याना धाल ।

राजकुमारीयात मसाने च्वंम्ह सीमेस्या द्योने खाटा
तया गोतुइके बले तःले च्वंम्ह सीम्ह हाछिका तया दना ब्वाँय्

वे यो । वंसुयात ह्लापां ज्वनी वयात स्याना वी होश याना
तापाक च्वं च्वं ।

राजकुमार ह्लापां हे गथे च्वने मागु खः अथे च्वं च्वने
धुंकल । दशा फाया वीमेसिनं राजकुमारी यात खाटाय्
गोत्वीका थ्यनः विल ।

अवले लाक्क राजकुमारं मल्टा चुं ह्लासे नतुना हाछिक्रा
तल । अले दशा फाया वीमह लाय् लाय् बुबुं हाला राज-
कुमारी यात तोता व्युस्युं वन । व जक विस्युं वनेवं मेपि
नं विस्युं वन ।

राजकुमारया गथे ग्वसा ग्वया तगू खः अथे याना राज-
कुमारी यात छेँ यंकल । लिपा दशा फाला वीमेस्यां जुगु खँ
फुकं जुजुयात कन । जुजुंतं मचासे धाल-

जिं भिचा पाले याना तयागु नं म्हाय् वी धका खः
माय्केँ ध्यो वाय्थे जुल अथवा दुरुइ ध्यो वाय्थे जुल ।
लिपा भिचायात राज्य लः ल्हाना विल । थः म्हाय् बडा
महारानी याना विल । इपिं निम्हं लः व दुरु थें मिले जुया
धर्म पूर्वकं राज्य याना च्वन ।

तलवार जांचे याइमह ब्राह्मण नं अनसं सेवा याना
च्वन । छन्हु साप तानो वले निभाले च्वना ज्या याना
च्वं वले व ब्रह्मया नक्कलीगु कौया ह्लाय् नाया कुतुं वन ।
ह्लाय कुतुं वं वले मछाला क्वछुना च्वन ।

जुजुं ह्लिला धाल- आचार्य शोक याय् मागु मडु ।

थयःगु कर्मया भोग खः । हाछिक तेगु छम्हसित भि जू, मेम्हसित मभि जुल । जि हाछिका वल नं पाजुया म्हाय् व्याहा याय् खन । छं हाछिका वल नं ह्नाय् बाकु दल ।

थ्व वाखनं छु थ्वीका काय्गु धासा घूस नेगु बानि जुलकि ह्नाय् मदेका च्वने माली । ह्नाय् दुसा नं ह्नाय् वंका च्वने मागु जीवन खः घूस खोरि ज्वीगु ।

थ्व वाखनं धया च्वंगु खँ थ्वकि म्हाय्या योम्ह नाप फाया जातपात लोम्ह ध्यवा दुम्ह धका मेपिन्त वी मते धागु खः । बाखँ न्यना च्वंपिसं जात व ध्यवा स्वया म्हाय्या मेक मेथाय् बिया छ्वतकि ह्नाय् भुइका च्वने माली धागु थें च्वं । बाखँ न्यने मागु हे जीवने म्हाइपुसे च्वंगु घटना थमज्वी मा । नाति, कुति, थिति कुति जुया च्वनकि जीवन म्हाइपुसे च्वनी ।

थ्व वाखने राजकुमारी यात गज्योगु जालमाल याना यंकल नं जुजु तँ मचा । बदला मकागुलि याउसे च्वन । बाखँ न्यने मागु अथे याउँक जीवन हना च्वने सेकेत खः । जातक सफू अनुसार थ्व बाखँ भगवान बुद्ध कना विज्यागु खः ।

.....

सीमानिगु लुमंके माः

छन्हुया खँ खः । भगवान् बुद्ध आलवी धयागु नगरे विज्यात । आलवीया मनूतसें भगवान बुद्ध यात व भिक्षुपिन्त भोजन याकल । भोजन धुंका बसपोलं बाखँ कना मरणाणु स्मृति अर्थात् सीमानि धयागु लुमंकेगु भावना स्यना विज्यात ।

अद्धुवं मे जीवितं = जिगु जीवन स्थिर मदु ।

धुवं मे मरणं = जि सी मानिगु निश्चित ।

अवस्सं मया मरितब्बं = जि छन्हु अवश्य सी मानि ।

मरण परियोसानं मेजीवितं = जीवनया अन्त मरण खः ।

थुकथं मरणानुस्मृति भावना याय्माः । सी मानि धयागु भावना मयात धायवं लिपा सी तेका ग्याना च्वने माली । पश्चाताप याना च्वने माली ।

भगवान बुद्धया सी मानि धयागु बाखँ न्यंतले जक लुमंका तल । भगवान् बुद्ध श्रावस्ती विज्याय्वं सकलें थथःगु ज्यायू लगे जुया च्वन । सी मानि धयागु भावना ला छु सी मानि धका छक लुमंकु तक मखु । छम्हं छम्ह काप थाइमेस्या म्हाय मचा नकतिनि याम्ह ल्यासिचां ह्निह्नि बहनी सी मानि धयागु लुमंका भावना याना अप्रमादी व उत्साही जुया च्वन ।

स्वदं लिपा नुगले करुणा दुम्ह बुद्धया वहे काप थाइम्हेस्या
 म्हाय्मचा लुमन । विचा याना स्वः वले वया आयु फुना
 शौ हे सीगु जुल धयागु प्रज्ञा चक्षुं खन । वसपोलं विचा
 यात थौ जि आलवी वना नाप ला मवन धासा वयात भि
 ज्वी मखु । व स्रोतापन्न ज्वीम्ह । थौ वाखँ कना विल धासा
 स्रोतापत्ति मार्गे च्वना गति भिनी ।

थथे मती तया गौतम बुद्ध सरासर आलवी विज्यात ।
 भगवान् बुद्ध विज्याय्वं सकसिनं स्वागत सत्कार यात ।
 वसपोलया दर्शन मदुगु व वाखँ न्यने मखंगु स्वदं दत ।
 थौ वाखँ न्यने मानि धका फुकंसितं खवर विल । सकलें
 मुंवल । काप थाइम्हेस्या म्हाय् मचा नं सिल । भगवान्
 बुद्धं वाखँ कना विज्याइ धका ।

थुखे अबुमेस्यां धाल- ए मैं जि मेपिनिगु काप थाय् हया
 थौसिधेका बी मागु । कोलाछि जक काप थाय् वाकि दनि ।
 थुचाय् तेत तुकि मदे धुंकल । याकनं तुकि निला
 हति । म्हाय्मेस्या अबुयागु खँ न्यना तुकि तुला च्वन । उखे
 मनूत बुद्धया वाखँ न्यनेत वना च्वन । वया नं मन अन
 वने धुंकल ।

उखे भगवान् बुद्धया नं काप थाइमेस्या म्हाय मचा
 मवोनि धका वाखँ सकसे पिया विज्यात । ककु ताहाक याना
 उखे थुखें ले पाखे स्वया विज्यात ।

थुखे तुकिचाय् का तुला च्वंम्ह मेजुया नं नुग खुल खुल
 भिना च्वन । याकनं का तुला तुकि धकिचाय् तया भगवान्

बुद्ध याथाय् वने धका व्वाय् वन ।

तथागतं काप थाइमेस्या म्हाय् मचायात सता न्यना
विज्यात—

“छ गनं वयागु ?”

“मस्यू भगवान्”

“गन वने तेनागु ले ?”

“मस्यू भन्ते”

“सि हे मस्यू ला ?”

“स्यु भन्ते”

“स्यू ला ले ?”

“मस्यू भन्ते”

थुकथं छल्फल जुया च्वं वले वाखँ न्यने धका च्वं पिं हाला
हल— गज्योम्ह मिसा मचा ! साप हे च्वाकिं का । भगवान्
बुद्ध नाप नं अथे ख्या याना हाला च्वने धयागु दु ला ?
गनं वयागु धका बुद्धं न्यना विज्यात— छँ लं वो मेस्यां मस्यु
धाय्गु ला ? गन वनेगु धाल नं काप थाइथाय् वनेगु मधासे
मस्यु धाल । थौकन्हे यार्पि मिसा मचात गपाय्सक
च्वाकिं ।

बुद्धं वाखँ न्यं वो पिन्त हाले मते सुं क च्वं । ध्व मिसा
मचां छु धागु छक न्यना च्वं । वसपोलं हाकनं न्यना
विज्यात—

ए मैं चा जि छंके गनं वयागु धका न्यना बले छु मती
तया मस्यू धयागु ?

वं लिसः विल- छपिसं गनं वयागु धका न्यंगु या लिसः
 छेलं वयागु धाय् मा थें च्वं । छपिसं नं स्यु मेपिसं नं स्यू
 जि छेलं वयागु धका । तर छपिसं न्यना विज्यागु या मतलब
 खः गनं जन्म का वयाम्ह धागु । जि मस्यु जि गनं जन्म का
 वोम्ह । ह्लापा जि गन जन्म जुल धयागु मस्यु । उकिं मस्यु
 धया ।

“गन वने त्यनागु धका न्यनावले छा्य् मस्यु धयागु ?”

“थनं सिनां गन जन्म का वनेगु धागुलि वनं जि मस्यु
 जि थनं गन जन्म का वनी ।”

मस्यू ला धका न्यना वले स्यू धका छा्य् धयागु ले ?

उकीया मतलब खः सी मानिगु स्यूला धागु । सी मानिगु
 जि स्यू । छपिसं स्वदं न्ह्यो थुगु वारे भावना स्यना विज्यागु ।
 जि ह्लिह्लि तुते मज्वोक सी मानि धका भावना याना च्वनागु
 स्वदं दत । उकिं जि स्यू, सी मानि धका ।

“स्यूला धयावले छा्य् मस्यू धयागु ?”

थुकिया अर्थ खः गुवले सी धका स्यू ला धागु । जि
 शुबले सी, ह्लिने सी ला ? चान्हे सी ला ? जि मस्यू । उकिं
 मस्यू धयागु खः ।

प्रश्नयात लिसः बांलाक श्वीका विल धका भगवान बुद्धं
 साधुकार (साप बांला) बिया विज्यात । प्रशंसा याना विज्यात ।
 बाखुं न्यवै च्वंपिसं नं मिसा मचा सिक्क हे बुद्धि दुम्ह खनि धका
 साधुकार बिया प्रशंसा यात ।

अले भगवान बुद्धं धया विज्यात- मनूतसें यथार्थं खँ
मथू धया थ्व गाथा आज्ञा जुया विज्यात-

अन्ध भूतो अयं लोको, तनुकेत्थ विपस्सति ।

सकुणो जालमुत्तोव, अप्पो सग्गाय गच्छतीति ॥

अर्थ:- थ्व संसारे च्वंपिं मनूत कांपिं खः, खँ थूंपिं आपा
मदु । जालँ कंगत मुक्त ज्वीथें कम हे मनूत सुगति वनाच्वन ।
निर्वाण प्राप्त याय्गु प्यंगू तहया ह्लापांगु ते थ्यन ।

थुलि न्यने धुनेवं काप थाइम्ह म्हाय् मचा स्रोतापन्न जुल ।

अनं सरासर तुकिचा दुगु धकि ज्वना काप थाना च्वंम्ह
अबु मेसिथाय् वना नाँ अबु तुकिचा धा वन । अबुम्ह काप
थाय्गु थूचाय् तुकि मदया अथेन्तुं भोसुना चना च्वन ।
म्हाय् नं हथासं अथे धावले थारा न्हुल । ल्हा चक्कं कु वले
काप थाय्गु थूचाय् लाना थूचा कुतुं वन । थूचा म्हाय्मेस्या
छाति लाना थरि सित । वया आयु फुना च्वंगु खः ।

याक म्हाय् सिना नुगः मछिना विलाप याना ख्वया
च्वन । साप दिक्क जुल । जिकाय् बराबर म्ह मनं खना
ज्या याय् सम्ह म्हाय मंत धका दिक्क जुया भगवान बुद्ध
याथाय् वन । थःगु शोकया खँ कन । वलपोलं धया विज्यात-
छि छाय् शोक याय्गु ? वया आयु थौं फुत । नकतिनि
जिथाय् वया छल्फल याना बाखँ न्यना स्रोतापन्न जुया वोम्ह ।
वया गति भिन । व मखुथाय् मवं धन्ना काय् म्वा धया
विज्यात ।

अबुम्ह याकचा जुल । ज्याय् गुहाली बीपिं सुं मदु ।

काय समानम्ह म्हाय् मंत । दिक्क जुया वनं भिक्षु जुल ।
वाँलाक मेहनत याना धर्म खँ श्वीका अबुम्ह नं स्रोतापन्न
जुल ।

श्व वाखनं श्वीका काय् मानिगु खँ छु घासा न्ह्याबलें
सी मानि घयागु लुमंसा मनूत अल्सी ज्वी मखु । याय् मागु
ज्या लिपा याय्का । यक्व लानि, कन्हे याय् घाय् मते, याय्
मागु ज्या थौं हे याना तेमा धागु खः । सी मानि धका निराश
जुया ल्हा प्वःचिना चवने धागु मखु । न्ह्याबलें सावधान व
वीर्यवान जुया च्वं धागु खः, सी मानि धका मती मदुगुलि
जग्गा छकू चिगु तोह तया बसा छता या लागी, भ्वे धा मबो
धका तँ पिकया त्वापु कलह याना चवनीगु खः । सी मानिगु
लुमंसा नुग स्याना ध्यबा स्वत्थना तै मखु । उँकि भगवान
बुद्ध सी मानि धका न्ह्याबलें भावना याय्माः घया बिज्यागु ।

Dhamma.Digital
.....

बाखँया फल भाग-२

श्व सफू च्वेत गुहाली कयागु सफूत

वण आसीम (बाखँ न्यनेगु) महिन्द भिक्षु श्रीलंका

धम्मपदट्ट कथा

जातक अट्ट कथा

बुद्धकालीन महिला -भिक्षु अमृतानन्द

बुद्धकालीन राजपरिवार "

बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव "

बौद्धयागे अत्पोत -भिक्षु चन्द विमल, सिंहली

The teaching of Buddha

By

All Young Buddhist Association

of Japan.

धर्मकीर्ति पत्रिका २०१६

लेखकया मेमेगु सफूत

नेपाल भाषा

१) गौतम बुद्ध	१२) बौद्ध ध्यान
२) बुद्धया अर्थ नीति (अप्राप्य)	१३) बोधिसत्व
३) तत्वागत हृदय "	१४) बाखें भाग-१
४) दश संयोधन "	१५) बाखें भाग-२
५) त्याग "	१६) बाखें भाग-३
६) भिक्षुया पत्र-१ "	१७) बां-बी लुमन
७) भिक्षुया पत्र-२	१८) धम्मचक्कपवत्तन
८) पेकिङ्ग स्वास्थ्य निवास	१९) बाखेंया फल भाग-१
९) बौद्ध शिक्षा	२०) क्षान्ति व मैत्री
१०) ह्यापांयाम्ह गुरु सु ?	२१) बाखेंया फल भाग-२
११) हृदय परिवर्तन	(छिगु ल्हाते)

नेपाली भाषा

१) बुद्धवाद	५) पञ्चशील (अप्राप्य)
२) नेपाल चीन मैत्री	६) शान्ति
३) बौद्ध दर्शन	७) नारी हृदय
४) बुद्ध र कयवहारिक धर्म	

मुद्रक : 'शाक्य प्रेस', ओम्बुवाल, काठमाडौं । फोन ९३९०४